

ZAFERE DAİR

Korkunç ellerinle bastırıp yararı
dudaklarını kanatarak
dayanılmakta ağrıya.
şimdi çıplak ve merhametsiz
bir çılgılık oldu ümid...
Ve zafer
artık hiçbir şeyi affetmeyecek kadar
tırnakla sökölüp koparılacaktır...

Günler ağır.
Günler ölüm haberleriyle geliyor.
Düşman haşin
zalim
ve kurnaz.
Ölüyor çarpışarak insanlarımız
halbuki nasıl hakketmişlerdi yaşamayı
ölüyor insanlarımız
ne kadar çok
sanki şarkılar ve bayraklarla
bir bayram günü nümayişe çıktılar
öyle genç
ve fütursuz...

Günler ağır.
Günler ölüm haberleriyle geliyor.
En güzel dünyaları
yaktık ellerimizle
ve gözümüzde kaybettik ağlamayı :
bizi bir parça hazin ve dimdik bırakıp
gözyaşlarımız gittiler
ve bundan dolayı
biz unuttuk bağışlamayı...

Varılacak yere
kan içinde varılacaktır.
Ve zafer
artık hiçbir şeyi affetmeyecek kadar
tırnakla sökölüp
koparılacaktır...

1941, Sonbahar...

SAMAN SARISI

Vera Tulyakova'ya derin saygılarımla

I

Seher vakti habersizce girdi gara ekspres
kar içindeydi
ben paltomun yakasını kaldırmış perondaydım
peronda benden başka da kimseler yoktu
durdu önümde yataklı vagonun pencerelerinden biri
perdesi aralıktı
genç bir kadın uyuyordu alacakaranlıkta alt ranzada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kırmızı dolgun dudaklarıysa şımarık ve somurtkandı
üst ranzada uyuyanı göremedim
habersizce usulcacık çıktı gardan ekspres
bilmiyorum nerden gelip nereye gittiğini

baktım arkasından
üst ranzada ben uyuyorum
Varşova'da Biristol Oteli'nde
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığım yoktu
oysa karyolam tahtaydı dardı
genç bir kadın uyuyor başka bir karyolada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ak boynu uzundu yuvarlaktı
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
oysa karyolası tahtaydı dardı
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarısına
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığımız yoktu
oysa karyolalar tahtaydı dardı
iniyorum merdivenleri dördüncü kattan
asansör bozulmuş yine
aynaların içinde iniyorum merdivenleri
belki yirmi yaşımıdayım belki yüz yaşımıdayım
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarısına
üçüncü katta bir kapının ötesinde bir kadın gülüyor sağ elimde kederli bir
gül açıldı ağır ağır
Kübalı bir balerinle karşılaştım ikinci katta karlı pencerelerde
taze esmer bir yalaza gibi geçti alnımın üzerinden
şair Nikolas Gilyen Havana'ya döndü çoktan
yıllarca Avrupa ve Asya otellerinin hollerinde oturup içtikti yudum
yudum şehirlerimizin hasretini
iki şey var ancak ölümlle unutulur
anamızın yüzüyle şehrimizin yüzü
kapıcı uğurladı beni gocuğu geceye batık
yürüdüm buz gibi esen yelin ve neonların içinde yürüdüm
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarısına
çıktılar önüme ansızın
oraları gündüz gibi aydınlıktı ama onları benden başka gören olmadı
bir mangaydılar
kısa konçlu çizmeleri pantolonları ceketleri
kolları kollarında gamalı haç işaretleri
elleri ellerinde otomatikleri vardı
omuzları miğferleri vardı ama başları yoktu
omuzlarıyla miğferlerinin arası boşluktu
hattâ yakaları boyunları vardı ama başları yoktu
ölümlerine ağlanmayan askerlerdendiler
yürüdük
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
gözlerinden belli diyemem
başları yok ki gözleri olsun
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
belli çizmelerinden
korku belli mi olur çizmelerden
oluyordu onlarınki
korkularından ateş etmeğe de başladılar artsız arasız
bütün yapılara bütün taşıt araçlarına bütün canlılara
her sese her kıvıltıya ateş ediyorlar
hattâ şopen Sokağı'nda mavi balıklı bir afişe ateş ettiler
ama ne bir sıva parçası düşüyor ne bir cam kırılıyor
ve kurşun seslerini benden başka duyan yok
ölüler bir SS mangası da olsa ölüler öldüremez
ölüler dirilerek öldürür kurt olup elmanın içine girerek
ama korktukları hem de hayvanca korktukları belli
bu şehir öldürülmemiş miydi kendileri öldürülmeden önce
bu şehrin kemikleri birer birer kırılıp derisi yüzülmemiş miydi
derisinden kitap kabı yapılmamış mıydı yağından sabun saçlarından sicim
ama işte duruyordu karşılarında gecenin ve buz gibi esen yelin içinde sıcak

bir fııancala gibi
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılanna
Belveder yolunda düşündüm Lehlileri
kahraman bir mazurka oynuyorlar tarihleri boyunca
Belveder yolunda düşündüm Lehlileri
bana ilk ve belki de son nişanımı bu sarayda verdiler
tören memuru açtı yaldızlı ak kapıyı
girdim büyük salona genç bir kadınla
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ortalıkta da ikimizden başka kimseler yoktu
bir de akvareller bir de incecik koltuklar kanapeler bebekevlerindeki gibi
ve sen bundan dolayı
bir resimdin açık maviyle çizilmiş belki de bir taş bebektin
belki bir pırıltıydın düşümden damlamış sol mememin üstüne
uyuyordun alacakaranlıkta alt ranzada
ak boynun uzundu yuvarlaktı
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığın yoktu
ve işte Kırakof şehrinde Kapris Barı
vakıt hızla ilerliyor gece yarılanna yaklaşıyoruz
ayrılık masanın üstündeydi kahve bardağıyla limonatamın arasında
onu oraya sen koydun
bir taş kuyunun dibindeki suyu
bakıyorum eğilip
bir koca kişi gülümsüyor bir buluta belli belirsiz
sesleniyorum
seni yitirmiş geri dönüyor sesimin yankıları
ayrılık masanın üstündeydi cıgara paketinde
gözlüklü garson getirdi onu ama sen ısmarladın
kıvrılan bir dumandı gözlerinin içinde senin
cigaranın ucunda senin
ve hoşça kal demeğe hazır olan avucunda
ayrılık masanın üstünde dirseğini dayadığın yerdeydi
aklından geçenlerdeydi ayrılık
benden gizlediklerinde gizlemediklerinde
ayrılık rahatlığındaydı senin
senin güvenindeydi bana
büyük korkundaydı ayrılık
birdenbire kapın açılır gibi sevdalanmak birilerine ansızın
oysa beni seviyorsun ama bunun farkında değilsin
ayrılık bunu farketmeyişindeydi senin
ayrılık kurtulmuştu yerçekiminden ağırlığı yoktu tüy gibiydi diyemem
tüyün de ağırlığı var ayrılığın ağırlığı yoktu ama kendisi vardı
vakıt hızla ilerliyor gece yarıları yaklaşıyor bize
yürüdük yıldızlara değen Ortaçağ duvarlarının karanlığında
vakıt hızla akıyordu geriye doğru
ayak seslerimizin yankıları sarı sıska köpekler gibi geliyordu
ardımızdan koşuyordu önümüze
Yegelon Üniversitesi'nde şeytan taşlara tırnaklarını batıra batıra dola-
şıyor
bozmağa çalışıyor Kopernik'in Araplardan kalma usturlabını
ve pazar yerinde bezzazlar çarşısının kemerleri altında rok end rol oynu-
yor Katolik öğrencilerle
vakıt hızla ilerliyor gece yarılanna yaklaşıyoruz
vuruyor bulutlara kızılıtsı Nova Huta'nın
orda köylerden gelen genç işçiler madenle birlikte
ruhlarını da alev alev döküyor yeni kalıplara
ve ruhların dökümü madenin dökümünden bin kere zordur
Meryem Ana kilisesinde çan kulesinde saat başlarını çalan borozan gece
yarısını çaldı
Ortaçağdan gelen çığlığı yükseldi
şehre yaklaşan düşmanı verdi haber

ve sustu gırtlacağına saplanan okla ansızın
borazan iç rahatlığıyla öldü
ve ben yaklaşan düşmanı görüp de haber veremedi öldürülmenin acısını
düşündüm
vakit hızla ilerliyor gece yarıları ışıklarını yeni söndürmüş bir vapur
iskelesi gibi arkada kaldı
seher vakti habersizce girdi gara ekspres
yağmurlar içindeydi Pırağ
bir gölün dibinde gümüş kakma bir sandıktı
kapağını açtım
içinde genç bir kadın uyuyor camdan kuşların arasında
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
kapadım kapağı yükledim sandığı yük vagonuna
habersizce usulcacık çıktı gardan ekspres
baktım arkasından kollarım iki yanıma sarkık
yağmurlar içindeydi Pırağ
sen yoksun
uyuyorsun alacakaranlıkta alt ranzada
üst ranza bomboş
sen yoksun
yeryüzünün en güzel şehirlerinden biri boşaldı
içinden elini çektiğin bir eldiven gibi boşaldı
söndü artık seni görmeyen aynalar nasıl sönerse
yitirilmiş akşamlar gibi Vltava suyu akıyor köprülerin altından
sokaklar bomboş
bütün pencerelerde perdeler inik
tıramvaylar bomboş geçiyor
biletçileri vatmanları bile yok
kahveler bomboş
lokantalar barlar da öyle
vitrinler bomboş
ne kumaş ne kırystal ne et ne şarap
ne bir kitap ne bir şekerleme kutusu
ne bir karanfil
şehri duman gibi saran bu yalnızlığın içinde bir koca kişi yalnızlıkta on kat
artan ihtiyarlığın kederinden silkinmek için Lejyonerler Köprü-
sü'nden martılara ekmek atıyor
gereğinden genç yüreğinin kanına batırıp
her lokmayı
vakıtları yakalamak istiyorum
parmaklarımda kalıyor altın tozları hızlarının
yataklı vagonda bir kadın uyuyor alt ranzada
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
elleriyse gümüş şamdanlarda mumlardı
üst ranzada uyuyanı göremedim
ben değilim bir uyuyan varsa orda
belki de üst ranza boş
Moskova'ydı üst ranzadaki belki
duman basmış Leh toprağını
Birest'i de basmış
iki gündür uçaklar kalkıp inemiyor
ama tirenler gelip gidiyor bebekleri akmış gözlerin içinden geçiyorlar
Berlin'den beri kompartımda bir başımayım
karlı ovaların güneşiyle uyandım ertesi sabah
yemekli vagonda kefir denen bir çeşit ayran içtim
garson kız tanıdı beni
iki piyesimi seyretmiş Moskova'da
garda genç bir kadın beni karşıladı
beli karınca belinden ince

saçları saman sarısı kirpikleri mavi
tuttum elinden yürüdük
yürüdük güneşin altında karları çıtırtıdata çıtırtıdata
o yıl erken gelmişti bahar
o günler Çobanyıldızına haber uçurulan günlerdi
Moskova bahtiyardı bahtiyardım bahtiyardık
yitirdim seni ansızın Mayakovski Alanı'nda yitirdim ansızın seni oysa
ansızın değil çünkü önce yitirdim avucumda elinin sıcaklığını senin
sonra elinin yumuşak ağırlığını yitirdim avucumda sonra elini
ve ayrılık parmaklarımızın birbirine ilk değişinde başlamıştı çoktan
ama yine de ansızın yitirdim seni
asfalt denizlerinde otomobilleri durdurup baktım içlerine yoksun
bulvarlar karlı
seninkiler yok ayak izleri arasında
botlu iskarpinli çoraplı çıplak senin ayak izlerini birde tanırım
milisyonerlere sordum
görmediniz mi
eldivenlerini çıkarmışsa ellerini görmemek olmaz
elleri gümüş şamdanlarda mumlardır
milisyonerler büyük bir nezaketle karşılık veriyor
görmedik
İstanbul'da Sarayburnu akıntısını çıkıyor bir romorkör ardında üç
mavna
gak gak ediyor da vak vak ediyor da martı kuşları
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan romorkörün kaptanına sesleneme-
dim çünkü makinası öyle gümbürdüyordu ki sesimi duyamazdı
yorgundu da kaptan ceketinin düğmeleri de kopuktu
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan
görmedik
girdim giriyorum Moskova'nın bütün sokaklarında bütün kuyruklara
ve yalnız kadınlara soruyorum
yün başörtülü güler yüzlü sabırlı sessiz kocakarılar
al yanaklı kopça burunlu tazeler şapkaları yeşil kadife
ve genç kızlar tertemiz sımsıkı gayetle de sık
belki korkunç kocakarılar bezgin tazeler şapşal kızlar da var ama onlardan
bana ne
güzeli kadın milleti erkeklerden önce görür ve unutmaz
görmediniz mi
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri kocaman
Pırağ'da aldı
görmedik
vakıtlarla yarışıyorum bir onlar öne geçiyor bir ben
onlar öne geçince ufalan kırmızı ışıklarını görmez olacağım diye ödüm
kopuyor
ben öne geçtim mi ışıldakları gölgemi düşürüyor yola gölge koşuyor
önümde gölgemi yitireceğim diye de bir telâştır alıyor beni
tiyatrolara konserlere sinemalara giriyorum
Bolşoy'a girmedim bu gece oynanan operayı sevmezsin
Kalamış'ta Balıkçının Meyhanesine girdim ve Sait Faik'le tatlı tatlı
konuşuyorduk ben hapisten çıkalı bir ay olmuştu onun karaciğeri
sancılar içindeydi ve dünya güzeldi
lokantalara giriyorum estirat orkestraları yani cazları ünlülerin
sırmalı kapıcılara bahşiş sever dalgın garsonlara
gardroptakilere ve bizim mahalle bekçisine soruyorum
görmedik
çaldı geceyarısını Stırasnoy Manastırı'nın saat kulesi
oysa manastır da kule de yıkıldı çoktan
yapılıyor şehrin en büyük sineması oralarda
oralarda on dokuz yaşına rastladım
birbirimizi birde tanıdık

oysa birbirimizin yüzünü görmüşlüğümüz yoktu fotoğraflarımızı bile
ama yine de birbirimizi birde tanıdık şaşmadık el sıkışmak istedik
ama ellerimiz birbirine dokunamıyor aramızda kırk yıllık zaman duruyor
uçsuz bucaksız donmuş duruyor bir kuzey denizidir
ve Stırasnoy Alanı'na şimdi Puşkin Alanı kar yağmaya başladı
üşüyorum hele ellerim ayaklarım
oysa yün çoraplıyım da kunduralarım eldivenlerim kürklü
çorapsız olan oydu bezle sarmış postallarında ayaklarını elleri çıplak
ağzında ham bir elmanın tadı dünya
on dördünde bir kız memesi sertliği avuçlarındaki
gözünde türkülerin boyu kilometre kilometre ölümün boyu bir karış
ve haberi yok başına geleceklerin hiçbirinden
onun başına gelecekleri bir ben biliyorum
çünkü inandım onun bütün inandıklarına
sevdim seveceği bütün kadınları
yazdım yazacağı bütün şiirleri
yattım yatacağı bütün hapislerde
geçtim geçeceği bütün şehirlerden
hastalandım bütün hastalıklarıyla
bütün uykularını uyudum gördüm göreceği bütün düşleri
bütün yitireceklerini yitirdim
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri koskocaman
görmedim

II

On dokuz yaşım Beyazıt Meydanı'ndan geçiyor çıkıyor Kızıl Meydan'a
Konkord'a iniyor Abidin'e rastlıyorum da meydanlardan konuşı-
yoruz
evveli gün Gagarin en büyük meydanı dolaşıp döndü Titof da dolaşıp
dönecek hem de on yedi buçuk kere dolanacak ama daha bundan
haberim yok
meydanlarla yapılardan konuşuyoruz Abidin'le tavan arasındaki otel
odamda
Sen ırmağı da akıyor Notr Dam'ın iki yanından
ben geceleyin pencereden bir ay dilimiymiş gibi görüyorum Sen
ırmağını rıhtımında yıldızların
bir de genç bir kadın uyuyor tavan arasındaki odamda Paris damlarının
bacalarına karışmış
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saman sarısı saçları bigudili mavi kirpikleriye yüzünde bulut
çekirdekteki meydanla çekirdekteki yapıdan konuşuyoruz Abidin'le
meydanda fırdönen Celâlettin'den konuşuyoruz
Abidin uçsuz bucaksız hızın renklerini döktürüyor
ben renkleri yemiş gibi yerim
ve Matis bir manavdır kosmos yemişleri satar
bizim Abidin de öyle Avni de Levni de
mikroskobun ve füze lumbuzlarının gördüğü yapılar meydanlar renkler
ve şairleri ressamırları çalgıcıları onların
hamlenin resmini yapıyor Abidin yüz elliye altmışın meydanlığında
suda balıkları nasıl görüp suda balıkları nasıl avlayabilirsem öyle görüp
öyle avlayabilirim kıvıl kıvıl akan vakıtları tuvalinde Abidin'in
Sen ırmağı da bir ay dilimi gibi
genç bir kadın uyuyor ay diliminin üstünde
onu kaç kere yitirip kaç kere buldum daha kaç kere yitirip kaç kere
bulacağım
işte böyle işte böyle kızım düşürdüm ömrümün bir parçasını Sen ırmağına
Sen Mişel Köprüsü'nden
ömrümün bir parçası Mösyö Düpon'un oltasına takılacak bir sabah çise-

lerken aydınlık
Mösyö Düpon çekip çıkaracak onu sudan Paris'in mavi suretiyle birlikte
ve hiçbir şeye benzetemeyecek ömrünün bir parçasını ne balığa ne
pabuç eskisine
atacak onu Mösyö Düpon gerisin geriye Paris'in suretiyle birlikte suret
eski yerinde kalacak.
Sen ırmağıyla akacak ömrünün bir parçası büyük mezarlığına ırmakların
damarlarımda akan kanın hışırtısıyla uyandım
parmaklarımdan ağırlığı yok
parmaklarım ellerimle ayaklarımdan kopup havalanacaklar salına salına
dönecekler başımın üstünde
sağım yok solum yok yukarım aşağım yok
Abidin'e söylemeli de resmini yapsın Beyazıt Meydanı'nda şehit düşenin
ve Gagarin Yoldaşın ve daha adını sanını kaşını gözünü bilmediği-
miz Titof Yoldaşın ve ondan sonrakilerin ve tavan arasında yatan
genç kadının
Küba'dan döndüm bu sabah
Küba meydanında altı milyon kişi akı karası sarısı melezi ışıklı bir
çekirdek diyor çekirdeklerin çekirdeğini güle oynaya
sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
işin kolayına kaçmadan ama
gül yanaklı bebesini emziren melek yüzlü anneciğin resmini değil
ne de ak örtüde elmaların
ne de akvaryumda su kabarcıklarının arasında dolanan kırmızı balığinkini
sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
1961 yazı ortalarında Küba'nın resmini yapabilir misin
çok şükür çok şükür bugün de gördüm ölsem de gam yemem gayrının
resmini yapabilir misin üstat
yazık yazık Havana'da bu sabah doğmak varmışın resmini yapabilir misin
bir el gördüm Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz kıyısına yakın
bir duvarın üstünde bir el gördüm
ferah bir türküydü duvar
el okşuyordu duvarı
el altı aylıktı okşuyordu boynunu anasının
on yedi yaşındaydı el ve Mariya'nın memelerini okşuyordu avucu nasır
nasırdı ve Karayip denizi kokuyordu
yirmi yaşındaydı el ve okşuyordu boynunu altı aylık oğlunun
yirmi beş yaşındaydı el ve okşamayı unutmuştu çoktan
otuz yaşındaydı el ve Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz
kıyısında bir duvarın üstünde gördüm onu
okşuyordu duvarı
sen el resimleri yaparsın Abidin bizim ırgatların demircilerin ellerini
Kübalı balıkçı Nikolas'ın da elini yap karakalem
kooperatiften aldığı pırıl pırıl evinin duvarında okşamaya kavuşan ve
okşamayı bir daha yitirmeyecek Kübalı balıkçı Nikolas'ın elini
kocaman bir el
deniz kaplumbağası bir el
ferah bir duvarı okşayabildiğine inanamayan bir el
artık bütün sevinçlere inanan bir el
güneşli denizli kutsal bir el
Fidel'in sözleri gibi bereketli topraklarda şeker kamışı hızıyla fışkırıp
yeşerip ballanan umutların eli
1961'de Küba'da çok renkli çok serin ağaçlar gibi evler ve çok rahat evler
gibi ağaçlar diken ellerden biri
çelik dökmeğe hazırlanan ellerden biri
mitralyözle süslenen türküleri mitralyözleştiren el
yalansız hürriyetin eli
Fidel'in sıkıldığı el
ömrünün ilk kurşunkalemiyle ömrünün ilk kâadına hürriyet sözcüğünü
yazan el
hürriyet sözcüğünü söylerken sulanıyor ağızları Kübalıların balkutusu bir

karpuzu kesiyorlarmış gibi
ve gözleri parlıyor erkeklerinin
ve kızlarının eziliyor içi dokununca dudakları hürriyet sözcüğüne
ve koca kişileri en tatlı anılarını çekip kuyudan yudum yudum içiyor
mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
hürriyet sözcüğünün resmini ama yalansızının
akşam oluyor Paris'te
Notr Dam turuncu bir lamba gibi yanıp söndü ve Paris'in bütün eski
yeni taşları turuncu bir lamba gibi yanıp söndü
bizim zanaatları düşünüyorum şiirciliği resimciliği çalgıcılığı filan düşü-
nüyorum ve anlıyorum ki
bir ulu ırmak akıyor insan eli ilk mağaraya ilk bizonu çizdiğinden beri
sonra bütün çaylar yeni balıkları yeni su otları yeni tatlarıyla dökülüyor
onun içine ve kurumayan uçsuz bucaksız akan bir odur.
Paris'te bir kestane ağacı olacak
Paris'in ilk kestanesi Paris kestanelerinin atası
İstanbul'dan gelip yerleşmiş Paris'e Boğaz sırtlarından
hâlâ sağ mıdır bilmem sağsa iki yüz yaşında filân olmalı
gidip elini öpmek isterdim
varıp gölgesinde yatsak isterdim bu kitabın kâadını yapanlar yazısını
dizenler nakışını basanlar bu kitabı dükkânında satanlar para verip
alanlar alıp da seyredenler bir de Abidin bir de ben bir de bir saman
sarısı belâsı, başımın.

STRONSİUM 90

Acayipleşti havalar,
bir güneş, bir yağmur, bir kar.
Atom bombası denemelerinden diyorlar.

Stronsium 90 yağıyormuş
ota, süte, ete,
umuda, hürriyete,
kapısını çaldığımız büyük hasrete.

Kendi kendimizle yarışmadayız, gülüm.
Ya ölü yıldızlara hayatı götüreceğiz,
ya dünyamıza inecek ölüm.

(16 Mart 1958,
Varşova - şvider)

ŞARKILARIMIZ
Şarkılarımız
varoşlarda sokaklara çıkmalıdır.
Şarkılarımız
evlerimizin önünde durmalı
camlara vurmali
kapıların ellerini sıkmalıdır,
sıkmalıdır
acıtana kadar,
kapılar
bağlı kollarını açana kadar...

Biz anlamayız

tek ağzın türküsünü.
Her matem gecesi
her bayram günü,
şarkılarımız
bir gaz sandığını yere yıkarak
sandığın üstüne çıkarak
kocaman elleriyle tempo tutmalıdır.
şarkılarımız
çam ormanlarında rüzgar gibi bize kendini
hep bir ağızdan okutmalıdır!!.

şarkılarımız
ön safta en önde saldırmalıdır düşmana.
Bizden önce boyanmalıdır
şarkılarımızın yüzü kana..

şarkılarımız
varoşlarda sokaklara çıkmalıdır!
şarkılarımız
bir tek yüreğin
perdeleri inik
kapısı kilitli evinde oturamaz!.
şarkılarımız
rüzgara çıkmalıdır...

ŞAİR

şairim
şimşek şekillerini şiirlerimin
caddelerde ıslık çalarak
kazırım
duvarlara..
100 metreden
çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözüm,
elbette gördü
iki ayaklıların
ikiye ayrıldığını..
Sen
benim
hangisinden olduğumu anlamak istiyorsan
cebime sok
kafanı:
orda
aydınlığı okuyan kara ekmek
sana doğruyu söyler..
şairim
şiirden anlarım,
en sevdiğim gazel
Anti Düringidir Engelsin..

şairim
bir yıl yağın yağmur kadar şiir yazdım..
Fakat asıl
şaheserime
başlamak için
Hafızı Kapital olmayı bekliyorum.

Futbolda eski kurdum.
Fenerbahçenin forvetleri
mahallede kaydırak oynayan birer piç kurusuyken

ben
en ağır hafbekleri yere vururdum.
Fulbolda eski kurdum.
Santırdan alınca pası
çakarım
Hoooooooooooooooooooooooooop!
5 numro top
açık ağzından girer golkipin karnına.
Bana mahsustur bu vuruş
futbol potinlerim
kurşunkalemimden öğrendi bu zanaatı!
0 kurşunkalemim ki
9 deliğinizden vücudunuza her tıktığı mısra
işkembenizde taş.
Şairiz be,
Şairiz dedik ya be arkadaş....

1923

ŞEHİTLER
Şehitler, Kuvâyi Milliye Şehitleri,
mezardan çıkmanın vaktidir!
Şehitler, Kuvâyi Milliye Şehitleri,
Sakarya'da, İnönü'nde, Afyon'dakiler
Dumlupınar'dakiler de elbet
ve de Aydın'da, Antep'te vurulup düşenler,
siz toprak altında ulu köklerimizsiniz
yatarsınız al kanlar içinde.
Şehitler, Kuvâyi Milliye Şehitleri,
siz toprak altında derin uykudayken
düşmanı çağırdılar,
satıldık, uyanın!
Biz toprak üstünde derin uykulardayız,
kalkıp uyandırın bizi!
uyandırın bizi!
Şehitler, Kuvâyi Milliye Şehitleri,
mezardan çıkmanın vaktidir!

1959

SEN
En güzel günlerimin
üç mel'un adamı var:
Ben sokakta rastlasam bile tanımayım diye
en güzel günlerimin bu üç mel'un adamını
yer yer tırnaklarımla kazıdım
hatıralarımın camını..
En güzel günlerimin
üç mel'un adamı var:
Biri sensin,
biri o,
biri ötekisi..
Düşmanımdır ikisi..
Sana gelince...

Yazıyorsun..
Okuyorum..
Kanlı bıçaklı düşmanım bile olsa,
insanın
bu rütbe alçalabilmesinden korkuyorum..
Ne yazık!..
Ne kadar
beraber geçmiş günlerimiz var;
senin
ve benim
en güzel günlerimiz..
Kalbimin kanıyla götüreceğim
ebediyete
ben o günleri..
Sana gelince, sen o günleri -
kendi oğluyla yatan,
kızlarının körpe etini satan
bir ana gibi satıyorsun!.
Satıyorsun:
günde on kaat,
bir çift rugan pabuç,
sıcak bir döşek
ve üç yüz papellik rahat
için...
En güzel günlerimin
üç mel'un adamı var:
Biri sensin,
Biri o,
biri ötekisi...
Kanlı bıçaklı düşmanımdır ikisi...
Sana gelince...
Ne ben Sezarım,
Ne de sen Brütüssün...
Ne ben sana kızarım
ne de zatın zahmet edip bana küssün..
Artık seninle biz,
düşman bile değiliz..

1933

SES
Çeneni avuçlarının içine alıp,
duvara dalıp
kalma!.
Çeneni avuçlarının içine alma!.
Kalk!
Pencereye gel!
Bak!
Dışarda gece bir cenup denizi gibi güzel,
çarpmıyor pencereye dalgaları..
Gel!
Dinle havaları:
havalar seslerin yoludur,
havalar seslerle doludur:
toprağın, suyun, yıldızların
ve bizim seslerimizle...
Pencereye gel!
Havaları dinle bir:
Sesimiz yanındadır,

sesimiz seninledir...

1933

SESLER GELİYOR

Sesler geliyor günbatısından
sesler....

Koynunda güneşin kaybolduğu zindan

aydınlanacak mı?

Bekliyelim mi?

Bekliyebilir miyiz?

Biz

gündoğusunun milyonlarla milyonu

bekliyoruz bunu..

Sesler geliyor günbatısından

sesler..

Biz

çıplak ayaklı Hindistanın açlığını

esmer gözlerinde bir alev gibi taşıyanlar.

Biz

sarı yüzlerinden gözleri bıçak yarası gibi bakan

kavga meydanlarında kellesini koparıp

kocaman kanlı sarı bir çiçek gibi bırakan

Çin seddinin kulileri....

Biz

Borneo, Sumatra, Cava köylüleri....

Biz...

Biz güneşin doğduğu yerden haykırıyoruz

mavi gömlekli, mavi gözlü Almanyalılara...

Ve istiyoruz ki olsun naramızın aksisedası

Krup favrikalarından kopan:

- HURRRA.....

* * *

Kurtuluşun kırmızı eli

dolaşıyor üstünde Almanyanın.

Dışarı fırlamak için tepiniyor

amele mahallelerinde tanklar.

Berlinin caddeleri kulak asıyor yine

Spartaküslerin ayak sesine..

Göbeğinden çatlıyacak Avrupa.

Avrupanın çatlıyacak göbeği....

Çatlıyacak

çatlıyor

çatla...

Çabuk olun haydı...

Diyelim:

- . . .DI....

Diyelim milyonlarla milyon ağız birden:

- ÇATLADI.....

* * *

Söyle Berlin....

Söyle...

Elleri bombalı mavi gömleklilerin

bekliyecek mi yine

Unter den Linden caddesinde nöbet?

Alevden bayrakların üstünde

yeniden can bulacak mı Karl Liebknecht?

Avrupa bocalıyor..

Hava fırtınalı

omurga delik

serdümen sarhoş..
Kooooş....
Dümen başına.....
Sesler geliyor günbatısından
sesler....

SİMAVNE KADISI OĞLU ŞEYH BEDRETTİN DESTANI

Darülfünun ilâhiyat Fakültesi tarihi kelâm müderrisi Mehmed şerefeddin Efendinin 1925-1341 senesinde Evkafı islâmiye Matbaasında basılan «Simavne Kadısı oğlu Bedreddin» isimli risalesini okuyordum. Risalenin altmış beşinci sayfasına gelmiştim. Cenevizlilere sırkatip olarak hizmet eden Dukas, tarihi kelâm müderrisinin bu altmış beşinci sayfasında diyordu ki:
«O zamanlarda İyonyen körfezi medhalinde kâin ve avam lisanında Stilyum - Karaburun tesmiye edilen dağlık bir memlekette âdi bir Türk köylüsü meydana çıktı. Stilyum Sakız adası karşısında kâindir. Mezkûr köylü Türklere vaiz ve nesayhte bulunuyor ve kadınlar müstesna olmak üzere erzak, melbûsat, mevâşi ve arâzi gibi şeylerin kâffesinin umumun mâli müştereki addedilmesini tavsiye ediyor idi.» Stilyumdaki âdi Türk köylüsünün vaiz ve nasihatlarını bu kadar vuzuhla anlatan Cenevizlilerin sırkatibi, siyah kadife elbisesi, sivri sakalı, sarı uzun merasimli yüzüyle gözümün önüne geldi. Simavne Kadısı oğlu Bedreddinin en büyük müridine, Börklüce Mustafaya «âdi» demesi, her iki manasında da, beni güldürdü. Sonra birdenbire risalenin müellifi Mehmed şerefeddin Efendiyi düşündüm. Risalesinde Bedreddinin gayesinden bahsederken, «Erzak, mevâşi ve arâzi gibi şeylerin umumî mali müşterek addedilmesini tavsiye eden Börklücenin kadınları bundan istisna etmesi bizce efkârı umumiyyeye karşı ihtiyar etmiş olduğu bir takiyye ve tesettürdür. Zira vahdeti mevcûda kail olan şeyhinin Mustafaya bunu istisna ettirecek bir dersi hususiyet vermediği muhakkaktır,» diyen bu tarihi kelâm müderrisini asırların üstüne remil atıp insanların zamirini keşfetmekte yedi tulâ sahibi buldum. Ve Marksla Engelsten iki cümle geldi aklıma: «Burjuva için karısı alelâde bir istihsal âletidir. Burjuvazi, istihsal âletlerinin içtimaileştirileceğini duyunca tabiatıyla bundan içtimaileştirilmenin kadınlara da teşmil edileceği neticesini çıkarıyor.» Burjuvazinin modern ameale sosyalizmi için düşündüğünü, Darülfünun ilâhiyat Fakültesi müderrisi de Bedreddinin kurunu vüstaî köylü sosyalizmi için neden düşünmesin? ilâhiyat bakımından kadın mal değil midir? Risaleyi kapadım. Gözlerim yanıyordu amma uyku yoktu. Başucumdaki çiviye asılı şimendifer marka saata baktım. İkiye geliyor. Bir cıgara. Bir cıgara daha. Koğuşun sıcak, durgun, ağır kokulu bir su birikintisine benziyen havasında dolaşan sesleri dinliyorum. Benden başka yirmi sekiz insanı ve terli çimentosuyla koğuş uyuyor. Kulelerdeki jandarmalar yine bu gece düdüklerini daha sık, daha keskin öttürüyorlardı. Bu düdük sesleri ne zaman böyle deli bir sirayetle, belki de hiç sebepsiz, telaşlansalar ben kendimi karanlık bir gece batan bir gemide sanırdım. Üstümüzdeki koğuştan idamlık eşkıyaların zincir sesleri geliyordu. Evrakları temyizde. Yağmurlu bir akşam kararı giyip döndüklerinden beri hep böyle sabahlara kadar demirlerini şakırdatıp dolaşıyorlar. Gündüzleri arka avluya çıkarıldığımız vakit kaç defa onların pencerelerine baktım. Üç insan. İki sağdaki pencerenin içinde oturur, birisi soldaki pencerede. İlk yakalanıp arkadaşlarını ele veren bu tek başına oturanmış. En çok cıgara içen de o. Üçü de kollarını pencerelerin demirlerine doluyorlar. Oldukları yerden denizi, dağları çok iyi görebildikleri halde onlar hep aşağıya, avluya, bize, insanlara bakıyorlar. Seslerini hiç işitmedim. Bütün hapishane içinde bir kerre olsun türkü söylemeyen sade onlardır. Ve hep böyle yalnız geceleri konuşan zincirleri birdenbire bir sabah karanlığında susarsa, hapishane bilecek ki, dışardaki şehrin en kalabalık meydanında göğüsleri yaftalı üç beyaz uzun gömlek sallanmıştır. Bir aspirin olsa. Avuçlarımin içi yanıyor. Kafamda Bedreddin ve Börklüce Mustafa. Kendimi biraz daha zorluyabilsem, başım böyle gözlerimi bulandıracak kadar ağrımasa, çok uzak yılların kılıç şakırtıları, at kişnemeleri, kırbaç sesleri, kadın ve çocuk

çıgllıkları içinde iki ıııklı ümit sözü gibi Bedreddinle Mustafanın yüzlerini görebileceğim.

Gözüme, demin kapatıp çimentoya bıraktığım risale ilişti. Yarısı güneşten solmuş vişne çürüğü bir kapağı var. Kapakta, üstünlü esreli sülüs bir yazıyla risalenin adı bir tuğra gibi yazılı. Kapağın içinden sararmış sayfa yapraklarının yırtık kenarları çıkıyor. Bu ilâhiyat Fakültesi müderrisinin sülüs yazısından, kamış kaleminden, dividinden ve rihından Bedreddinimi kurtarmak lâzım, diye düşünüyorum. Aklımda İbni Arabşahtan, Âşıkpaşazâdeden, Neşriden, İdrisi Bitlisiden, Dukastan ve hattâ şerefeddin Efendiden okuya okuya ezberlediğim satırlar var: «şeyh Bedreddinin tevellüdü 770 etrafında olmak lâzım geleceğini kuvvetle tahmin etmek

mümkündür.» «Tahsilini Mısırdan ikmâl etmiş olan şeyh Bedreddin senelerce burada kalmış ve hiç şüphesiz bu muhitte büyük bir kuvveti ilmiyeye mazhar olmuş idi.»

«Mısırdan Edirneye avdetinde ebeveynini burada berhayat bulmuş idi.»

«Kendisinin buraya vürudu peder ve validesini ziyaret maksadile olabileceği gibi bu şehirde tasaltun etmiş olan Musa Çelebinin daveti vakıasile olmak ihtimali de vardır.»

«Çelebi Sultan Mehmet kardeşlerine galebe ile vaziyete hâkim olunca şeyh Bedreddini iznikte

ikamete memur eylemiş idi.» «şeyh burada itmam etmiş olduğu Teshil mukaddemesinde "...Kalbimin içindeki ateş tutuşuyor. Ve günden güne artıyor, o surette ki kalbim demir de olsa selâbetine rağmen eriyecek..." demektedir.»

«şeyhi iznike serdiklerinde kethüdası Börklüce Mustafa Aydın eline vardı. Andan göçtü Karaburuna vardı.»

«Diyordu ki: "Ben senin emlâkine tasarruf edebildiğim gibi sen de benim emlâkime aynı suretle

tasarruf edebilirsin." Köylü avam halkı bu nevi sözlerle kendi tarafına celp ve cezb ettikten sonra hırıstıyanlar ile dostluk tesisine çalıştı. Çelebi Sultan Mehmedin Sarohan valisi Sisman bu sahte rahibe karşı hareket ettiyse de Stilitaryumun dar geçitlerinden ileriye geçmeğe muvaffak olamadı.» «Simavne kadısı oğlu işitti kim Börklücenin hali terakki etti, o dahi iznikten kaçtı. İsfendiyara vardı. İsfendiyardan bir gemiye binip Eflak eline geçti. Andan gelip Ağaçdenizine girdi. «Bu esnada müşarünileyhin halifesi Mustafanın Aydın elinde avazeyi huruç ve fesat ve ilhadı Sultan Mehmed'in kulağına vâsıl oldu. Derhal Rumiyei suğra ve Amesye Padişahı olan şehzade Sultan Muradın ismine hükmü hümayün sadır oldu ki Anadolu askerlerini cem ile mülhid Mustafanın def'ine kıyam eyliye. Ve mükemmel asker ve teçhizat ile Aydın elinde anın başına ine...»

«Mustafa, on bine yakın müfsit ve mülhid müritlerinden olan asker ile şehzadeye mükabeleye kıyam eylediler.» «Mübalega cenk olundu.»

«Bir çok kan döküldükten sonra tevfiği ilâhi ile o leşkeri ilhad mağlub oldu.»

«Sağ kalanlar Ayasluğa getirildiler. Börklüceye tatbik olunan en müthiş işkenceler bile onu fikri

sabitinden çeviremedi. Mustafa bir deve üzerinde çarımha gerildi. Kolları yekdiğerinden ayrı olarak bir tahta üzerine çivilendikten sonra büyük bir alay ile şehirde gezdirildi. Kendisine sadık kalan mahremanı Mustafanın gözü önünde katledildi. Bunlar "Dede Sultan iriş" nidalarile mütevekkilâne ölüme tevdiî nefis ettiler.» «Ahir Börklüceyi paraladılar ve on vilâyeti teftiş ettiler, gideceklerin giderdiler bey kullarına timar verdiler. Bayezid Paşa yine Manisaya geldi Torlak Kemali anda buldu. Anı dahi anda astı.» «Bu esnada Ağaçdenizindeki Bedreddinin hali terakkide idi. Her taraftan birçok halk yanına toplandılar. Bilumum halkın kendisiyle birleşmesine remak kalmış idi. Bundan dolayı Sultan Mehmedin bizzat hareketi icab etti.

«Ve Bayezid Paşanın teklifiyle bazı kimseler Kadı Bedreddinin silki mütabaatına ve müritliğine dahil oldular. Ve birkaç tedbir ile orman içinde derdest edip bağladılar...

«Sirozda Sultan Mehmede getirdiler. Acemden henüz gelmiş bir danışmend var idi. Mevlâna Hayder derlerdi. Sultan Mehmed yanında olurdu. Mevlâna Hayder etti "şeran bunun katli helâl amma mali haramdır." «Andan Simavne Kadısı oğlunu pazara iletip bir dükkân önünde berdar ettiler. Bir nice günden sonra cünüb müritlerinden birkaçı gelip anı andan aldılar. Şimdi dahi ol diyarda müritleri vardır.» Başım çatlıyacak gibi. Saate baktım. Durmuş. Yukardakilerin zincir

şakırtıları biraz yavaşladı. Yalnız birisi dolaşıyor. Herhalde o tek başına soldaki pencerede oturandır. İçimde bir Anadolu türküsü dinlemek ihtiyacı var. Bana öyle geliyor ki, şimdi yolparacılar koşuşundan yine o yayla türküsünü söylemeğe başlasalar başımın ağrısı bir anda diniverecektir. Bir cıgara daha yaktım. Eğildim. Çimentonun üstünden Mehmed Şerefeddin Efendinin risalesini aldım. Dışarda rüzgâr çıktı. Pencereimizin altındaki deniz, zincir ve düdük seslerini kapatarak homurdanıyor. Pencereimizin altı kayalık olacak. Kaç defa oraya, denizle duvarımızın birleştiği yere bakmak istedik. Fakat imkânı yok. Pencerenin demir çubukları çok dar. İnsan başını dışarı çıkaramıyor. Ve biz burada denizi ancak ufuk halinde görebiliyoruz. Benim yatağımın yanında tornacı şefiğin yatağı vardı. Şefik bir şeyler mırıldanarak uykusunda döndü. Karısının gönderdiği gelinlik yorganı kaydı. Örttüm. İlâhiyat Fakültesi tarihi kelâm müderrisinin altmış beşinci sayfasını açtım yine.. Cenevizlilerin sirkâtibinden bir iki satır ancak okumuştum ki başımın ağrıları içinde kulağıma bir ses geldi. Bu ses: Gürültü etmeksizin denizin dalgalarını aşarak senin yanında bulunuyorum, diyordu. Döndüm. Denizin üstündeki pencerenin arkasında birisi var. Konuşan o: Cenevizlilerin sirkâtibi Dukasın yazdıklarını unuttun mu? Sakız adasında Turlut tesmiye olunan manastırda ikamet eden Giritli bir keşişten bahsettiğini hatırlamıyor musun? Ben, yani Börklüce Mustafanın "dervişlerinden biri" bu Giritli keşişe de böyle baş açık, ayaklarım çıplak ve yekpare bir libasa bürünmüş olarak denizin dalgalarını aşıp gelmez miydim?» Pencerenin demirleri dışında hiçbir yere tutunmasına imkân olmadan böyle boylu boyunca durup bu sözleri söyleyene baktım. Gerçekten de dediği gibiydi. Yekpare libası aktı. Şimdi, yıllarca sonra, ben bu satırları yazarken ilâhiyat Fakültesi müderrisini düşünüyorum. Şerefeddin Efendi öldü mü, sağ mı, bilmiyorum. Fakat eğer sağsa ve bu yazdıklarını okursa benim için: «Gidi hain, diyecektir, hem maddiyundan olduğunu iddia eder, hem de Giritli keşiş gibi, üstüne üstlük aradan asırlar geçmiş iken, Börklücenin denizleri sessizce aşan müridiyle konuştuğundan dem vurur.» Tarihi kelâm üstadının bu sözleri söyledikten sonra atacağı ilâhi kahkabayı da duyar gibi oluyorum. Fakat zarar yok. Hazret kahkahasını atadursun. Ben maceramı anlatayım. Başımın ağrısı birdenbire dindi. Yataktan çıktım. Penceredekine doğru yürüdüm. Elimden tuttu. Benden başka yirmi sekiz insanı ve terli çimentosuyla uyuyan koşuşu bıraktık. Birdenbire kendimi o bir türlü göremediğimiz, denizle duvarımızın birleştiği yerde, kayaların üstünde buldum. Börklücenin müridiyle yan yana karanlık denizin dalgalarını sessizce aşarak yılların arkasına, asırlarca geriye, sultan Gıyaseddin Ebülfeth Mehmed bin ibni Yezidülkirişçi, yahut sadece Çelebi Sultan Mehmet devrine gittik. Ve işte size anlatmak istediğim macera bu yolculuktur. Bu yolculukta gördüğüm ses, renk, hareket, şekil manzaralarını parça parça ve çoğunu — eski bir itiyat yüzünden bir çeşit uzunlu kısalı satırlar ve arasına kafiyeyle tesbit etmeğe çalışacağım. Şöyle ki:

1.

Sedirde al yeşil, dal dal Bursa ipeklisi,
duvarda mavi bir bahçe gibi Kütahyalı çiniler,
gümüş ibriklerde şarap,
bakır lengerlerde kızarmış kuzular nar idi.
Öz kardeşi Musayı ok kırıyla boşup
yani bir altın leğende kardeş kanıyla aptest alarak
Çelebi Sultan Memet tahta çıkmış hünkâr idi.
Çelebi hünkâr idi amma
Âl Osman ülkesinde esen
bir kısırlık çığlığı, bir ölüm türküsü rüzgâr idi.
Köylünün göz nuru zeamet
alın teri timar idi.
Kırık testiler susuz

su başarında bıyık buran sipahiler var idi.
Yolcu, yollarda topraksız insanın
ve insansız toprağın feryadını duyar idi.
Ve yolların sonu kale kapısında kılıçlar şakırdar
köpüklü atlar kişner iken
çarşıda her lonca kesmiş kendi pirinden ümidi
tarumar idi.
Velhasıl hünkâr idi, timar idi, rüzgâr idi,
ahûzar idi.

2.

Bu göl iznik gölüdür.
Durgundur.
Karanlıktır.
Derindir.
Bir kuyu suyu gibi
içindedir dağların.

Bizim burada göller
dumanlıdırlar.
Balıklarının eti yavan olur,
sazlıklarından ısıtma gelir,
ve göl insanı
sakalına ak düşmeden ölür.

Bu göl iznik gölüdür.
Yanında iznik kasabası.
iznik kasabasında
kırık bir yürek gibidir demircilerin örsü.
Çocuklar açtır.
Kurutulmuş balığa benzer kadınların memesi.
Ve delikanlılar türkü söylemez.

Bu kasaba iznik kasabası.
Bu ev esnaf mahallesinde bir ev.
Bu evde
bir ihtiyar vardır Bedreddin adında.
Boyu küçük
sakalı büyük
sakalı ak.
Çekik çocuk gözleri kurnaz
ve sarı parmakları saz gibi.

Bedreddin
ak bir koyun postu üstüne
oturmuş.
Hattı talik ile yazıyor
«Teshil»i.
Karşısında diz çökmüşler
ve karşıdan
bir dağa bakar gibi bakıyorlar ona.
Bakıyor:
Başı tıraşlı
kalın kaşlı
ince uzun boylu Börklüce Mustafa.
Bakıyor:
kartal gagalı Torlak Kemâl..
Bakmaktan bıkip usanmayıp
bakmağa doymıyarak
iznik sürgünü Bedreddine bakıyorlar..

3.

Kıyıda çıplak ayaklı bir kadın ağlamaktadır.
Ve gölde ipi kopmuş
boş bir balıkçı kayığı
bir kuş ölüsü gibi
suyun üstünde yüzüyor.
Gidiyor suyun götürdüğü yere,
gidiyor parçalanmak için karşı dağlara.

İznik gölünde akşam oldu.
Dağ başlarının kalın sesli sipahileri
güneşin boynunu vurup
kanını göle akıttılar.

Kıyıda çıplak ayaklı bir kadın ağlamaktadır,
bir sazan balığı yüzünden
kaleye zincirlenen balıkçının kadını.

İznik gölünde akşam oldu.
Bedreddin eğildi suya
avuçlayıp doğruldu.

Ve sular
parmaklarından dökülüp
tekrar göle dönerken
dedi kendi kendine:
«#8212; O âteş ki kalbimin içindedir
tutuşmuştur
günden güne artıyor.
Dövülmüş demir olsa dayanmaz buna
eriyecek yüreğim...

Ben gayrı zuhur ve huruç edeceğim!
Toprak adamları toprağı fethedeceğiz.
Ve kuvveti ilmi, sırrı tevhidi gerçekleştirecek
biz milletlerin ve mezheplerin kanunlarını
iptâl edeceğiz...»

Ertesi gün
gölde kayık parçalanır
kalede bir baş kesilir
kıyıda bir kadın ağlar
ve yazarken
Simavneli «Teshil»ini
Torlak Kemâlle Mustafa
öptüler
şeyhlerinin elini.
Al atların kolanını sıktılar.
Ve İznik kapısından
dizlerinde çırılçıplak bir kılıç
heybelerinde el yazma bir kitapla çıktılar...

Kitaplarının adı:
«Varidat»dı.

4.

Börklüce Mustafa ile Torlak Kemâl, Bedreddinin elini öpüp atlarına binerek biri
Aydın, biri Manisa taraflarına gittikten sonra ben de rehberimle Konya ellerine

doğru yola çıktım ve bir gün Haymana ovasına ulaştığımızda

Duyduk ki Mustafa huruç eylemiş
Aydın elinde Karaburunda.
Bedreddinin kelâmını söylemiş
köylünün huzurunda.

Duyduk ki; «cümle derdinden kurtulup
piri pâk olsun diye,
on beş yaşında bir civan teni gibi, toprağın eti,
ağalar topyekün kılıçtan geçirilip
verilmiş ortaya hünkâr beylerinin timarı zeameti.»

Duyduk ki...
Bu işler duyulur da durmak olur mu?
Bir sabah erken,
Haymana ovasında bir garip kuş öterken,
sıska bir söğüt altında zeytin danesi yedik.
«Varalım,
dedik.
Görelim,
dedik.
Yapışıp
sapanın
sapına
şol kardeş toprağını biz de bir yol
sürelim, dedik.»
Düştük dağlara dağlara,
aştık dağları dağları...

Dostlar,
ben yolculuk etmem bir başıma.
Bir ikindi vakti can yoldaşıma
dedim ki: geldik.
Dedim ki: bak
başladı karşımızda bir çocuk gibi gülmeğe
bir adım geride açlayan toprak.
Bak ki, incirler iri zümrüt gibidir,
kütükler zor taşıyor kehribar salkımları.
Saz sepetlerde oynayan balıkları gör:
ıslak derileri pul pul, ıslıl ıslıldır
ve körpe kuzu eti gibi aktır
yumuşaktır etleri.
Dedim ki bak,
burda insan toprak gibi, güneş gibi, deniz gibi
bereketli.
Burda insan gibi verimli deniz, güneş ve toprak..

5.

Arkamızda hünkârın ve hünkâr beylerinin timar ve zeametli topraklarını bırakıp
Börklücenin diyarına girdiğimizde bizi ilk karşılayan üç delikanlı oldu. Üçü de
yanımdaki rehberim gibi yekpâre ak libaslıydılar. Birisinin kıvrıcık, abanoz
gibi siyah bir sakalı ve aynı renkte ihtiraslı gözleri, kemerli büyük bir burnu
vardı. Vaktiyle Musanın dinindenmiş. Şimdi Börklüce yiğitlerinden. İkincisinin
çenesi kıvrık ve burnu dümdüzdü. Sakızlı Rum bir gemiciymiş. O da Börklüce
müritlerinden. Üçüncüsü orta boylu, geniş omuzlu. Şimdi düşünüyorum da, onu,
yolparacılar koğuşunda yatan ve o yayla türküsünü söyleyen Hüseyine
benzetiyorum. Yalnız Hüseyin Erzurumluydu. Bu Aydınlıymış. İlk sözü söyleyen
Aydınlı oldu:

Dost musunuz düşman mı? dedi. Dost iseniz hoşgeldiniz. Düşman iseniz boynunuz

kıldan incedir.

Dostuz, dedik.

Ve o zaman öğrendik ki, Sarohan valisi Sismanın ordusunu, yani toprakları tekrar hünkâr beylerine vermek isteyenleri, bizimkiler Karaburunun dar, dağlık geçitlerinde tepelemişlerdir.

Yine, o yolparacılar koğuşunda yatan Hüseyin'e benziyeni dedi ki:

Buradan ta Karaburunun dibindeki denize dek uzayan kardeş soframızda bu yıl incirler böyle ballı, başaklar böyle ağır ve zeytinler böyle yağlı iseler, biz onları, sırma cepken giyer haramilerin kanıyla suladık da ondandır.

Müjde büyüktü. Rehberim:

Öyleyse tez dönelim. Haberi Bedreddine iletelim, dedi.

Yanımıza Sakızlı Rum gemici Anastası da alıp ve ancak eşiğine bastığımız kardeş toprağını bırakarak tekrar Âl Osman oğullarının karanlığına daldık.

Bedreddini iznikte, göl kıyısında bulduk. Vakit sabahtı. Hava ıslak ve kederliydi.

Bedreddin.

Nöbet bizimdir. Rumeline geçek, dedi.

Gece iznikten çıktık. Peşimizi atlılar kovalıyordu. Karanlık, onlarla aramızda duvar gibiydi. Ve bu duvarın arkasından nal seslerini duyuyorduk. Rehberim önden gidiyor, Bedreddinin atı benim al atımla Anastasınki arasındaydı. Biz üç anaydık. Bedreddin çocuğumuz Ona bir kötülük edecekler diye içimiz titriyordu. Biz üç çocuktuk. Bedreddin babamız. Karanlığın duvarı ardındaki nal sesleri yaklaşır gibi oldukça Bedreddine sokuluyorduk.

Gün ışığında gizlenip, geceleri yol alarak İsfendiyara ulaştık. Oradan bir gemiye bindik.

6.

Bir gece bir denizde yalnız yıldızlar ve bir yelkenli vardı.

Bir gece bir denizde bir yelkenli yapıyalnızdı yıldızlarla.

Yıldızlar sayısızdı.

Yelkenler sönüktü.

Su karanlıktı

ve göz alabildiğine dümdüzdü.

Sarı Anastasla Adalı Bekir

hamladaydılar.

Koç Salihle ben

pruvada.

Ve Bedreddin

parmakları sakalına gömülü

dinliyordu küreklerin şıptırtısını.

Ben:

Ya! Bedreddin! dedim,

uyuklıyan yelkenlerin tepesinde

yıldızlardan başka bir şey görmüyoruz.

Fısıltılar dolaşmıyor havalarda.

Ve denizin içinden

gürültüler duymuyoruz.

Sade bir dilsiz, karanlık su,

sade onun uykusu.

Ak sakalı boyundan büyük küçük ihtiyar

güldü,

dedi:

Sen bakma havanın durgunluğuna

derya dediğin uyur uyur uyanır.

Bir gece bir denizde yalnız yıldızlar

ve bir yelkenli vardı.
Bir gece bir yelkenli geçip Karadenizi
gidiyordu Deliormana
Ağaçdenizine...

7.

Bu orman ki Deliormandır gelip durmuşuz
demek Ağaçdenizinde çadır kurmuşuz.
«Malûm niçin geldik,
malûm derdi derunumuz» diye
her daldan her köye bir şahin uçurmuşuz.

Her şahin peşine yüz aslan takıp gelmiş.
Köylü, bey ekinini, çırak çarşığı yakıp
reaya zinciri bırakıp gelmiş.
Yani Rumelinde bizden ne varsa tek mil
kol kol Ağaçdenizine akıp gelmiş...

Bir kızılca kıyamet!
Karışmış birbirine
at, insan, mızrak, demir, yaprak, deri,
gürgenlerin dalları, meşelerin kökleri.
Ne böyle bir âlem görmüşlüğü vardır,
ne böyle bir uğultu duymuşluğu var
Deliorman deli olalı beri....

8.

Anastası Deliormanda Bedreddinin ordugâhında bırakıp ben ve rehberim Geliboluya
indik. Bizden önce buradan denizi yüzerek geçen olmuş. Galiba bir dildâde
yüzünden. Biz de denizi yüzerek karşı kıyıya vardık. Lâkin bizi bir balık gibi
çevik yapan şey bir kadın yüzünü ay ışığında seyretmek ihtirası değil, İzmir
yoluyla Karaburuna, bu sefer şeyhinden Mustafaya haber ulaştırmak işiydi.
İzmir'e yakın bir kervansarayla vardığımızda, padişahın on iki yaşındaki oğlunun
elinden tutan Bayezid Paşanın Anadolu askerlerini topladığını duyduk.
İzmirde çok oyalanmadık. Şehirden çıkıp Aydın yolunu tutmuştuk ki bir bağ
içinde, bir ceviz ağacı altında, bir kuyuya serinlesin diye karpuz salmış
dinlenen ve sohbet eden dört çelebiye rastladık. Her birinin üstünde başka çeşit
libas vardı. Üçü kavukluydu, birisi fesli. Selâm verdiler. Selâm aldık.
Kavuklulardan birisi Neşrî imiş. Dedi ki:
Halkı ibahet mezhebine davet eden Börklücenin üzerine Sultan Mehmed Bayezid
Paşa'yı
gönderir. Kavuklulardan ikincisi Şükrüllah bin Şihâbiddin imiş. Dedi ki:
Bu sofinin başına birçok kimseler toplandı. Ve bunların dahi şer'i Muhammediye
muhalif nice işleri âşikâr oldu.
Kavuklulardan üçüncüsü Âşıkpaşazâde imiş. Dedi ki:
- Sual: Ahir Börklüce paralanırsa imanla mı gidecek, imansız mı?
- Cevap: Allah bilir anın çünkü biz anın mevdi halini bilmezüz..
Fesli olan çelebi ilâhiyat Fakültesi tarihi kelâm müderrisiydi. Yüzümüze baktı.
Gözlerini kırıştırtarak kurnaz kurnaz gülümsedi. Bir şey demedi.
Biz hemen atlarımızı mahmuzladık. Ve bir bağ içinde, bir ceviz ağacı altında,
bir kuyuya saldıkları
karpuzları serinletip sohbet edenleri nallarımızın tozları arkasında bırakarak
Aydına, Karaburuna,
Börklücenin yanına vardık.

9.

Sıcaktı.
Sıcak.

Sapı kanlı, demiri kör bir bıçaktı
sıcak.

Sıcaktı.
Bulutlar doluydular,
bulutlar boşanacak
boşanacaktı.
O, kımıldanmadan baktı,
kayalardan
iki gözü iki kartal gibi indi ovaya.
Orda en yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Sıcaktı.
Baktı Karaburun dağlarından O
baktı bu toprağın sonundaki ufka
çatarak kaşlarını :
Kırlarda çocuk başlarını
Kanlı gelincikler gibi koparıp
çırılçıplak çığlıkları sürükleyip peşinde
beş tuğlu bir yangın geliyordu karşıdan ufku sarıp.

Bu gelen
şehzade Murattı.
Hükmü hümayun sâdır olmuştu ki şehzade Muradın
ismine
Aydın eline varıp
Bedreddin halifesi mülhid Mustafanın başına ine.

Sıcaktı.
Bedreddin halifesi mülhid Mustafa baktı,
baktı köylü Mustafa.
Baktı korkmadan
kızmadan
gülmeden.
Baktı dimdik
dosdoğru.
Baktı O.
En yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın :
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Baktı.
Bedreddin yiğitleri kayalardan ufka baktılar.
Gitgide yaklaşıyordu bu toprağın sonu
fermanlı bir ölüm kuşunun kanatlarıyla.
Oysaki onlar bu toprağı,
bu kayalardan bakanlar, onu,
üzümü, inciri, narı,
tüyleri baldan sarı,

sütleri baldan koyu davarları,
ince belli, aslan yeleli atlarıyla
duvarsız ve sınırsız
bir kardeş sofrası gibi açmıştıılar.

Sıcaktı.
Baktı.
Bedreddin yiğitleri baktılar ufka...

En yumuşak, en sert,
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın :
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Sıcaktı.
Bulutlar doluydular.
Nerdeyse tatlı bir söz gibi ilk damla düşecekti yere.
Birden-
- bire
kayalardan dökülür
gökten yağar
yerden biter gibi,
bu toprağın verdiğı en son eser gibi
Bedreddin yiğitleri şehzade ordusunun karşısına
çıktılar.
Dikişsiz ak libaslı
baş açık
yalnayak ve yalın kılıçtıılar.

Mübalâğa cenk olundu.

Aydının Türk köylüleri,
Sakızlı Rum gemiciler,
Yahudi esnafları,
on bin mülhid yoldaşı Börklüce Mustafanın
düşman ormanına on bin balta gibi daldı.
Bayrakları al, yeşil,
kalkanları kakma, tolgası tunç
saflar
pâre pâre edildi ama,
boşanan yağmur içinde gün inerken akşama
on binler iki bin kaldı.

Hep bir ağızdan türkü söyleyip
hep beraber sulardan çekmek ağı,
demiri oya gibi işleyip hep beraber,
hep beraber sürebilmek toprağı,
ballı incirleri hep beraber yiyebilmek,
yârin yanağından gayrı her şeyde
her yerde
hep beraber!
diyebilmek
için
on binler verdi sekiz binini..

Yenildiler.

Yenenler, yenilenlerin
dikişsiz, ak gömleğinde sildiler
kılıçlarının kanını.
Ve hep beraber söylenen bir türkü gibi
hep beraber kardeş elleriyle işlenen toprak
Edirne sarayında damızlanmış atların
eşildi nallarıyla.

Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların
zarurî neticesi bu!
deme, bilirim!
O dediğin nesnenin önünde kafamla eğilirim.
Ama bu yürek
o, bu dilden anlamaz pek.
O, «hey gidi kambur felek,
hey gidi kahbe devran hey,»
der.
Ve teker teker,
bir an içinde,
omuzlarında dilim dilim kırbaç izleri,
yüzleri kan içinde
geçer çıplak ayaklarıyla yüreğime basarak
geçer Aydın ellerinden Karaburun mağlûpları..*

(*) şimdi ben bu satırları yazarken, «Vay, kafasıyla yüreğini ayırıyor; vay, tarihsel, sosyal, ekonomik şartları kafam kabul eder amma, yüreğim yine yanar, diyor. Vay, vay, Marksiste bakın...» gibi laflar edecek olan bazı "sol" geçinen delikanlıları düşünüyorum. Tıpkı yazımın ta başında tarihi kelâm müderrisini düşünüp kahkahasını duyduğum gibi. Ve şimdi eğer böyle bir istidrad yapıyorsam bu o çeşit delikanlılar için değil, Marksizmi yeni okumaya başlamış, sol züppeliğinden uzak olanlar içindir. Bir doktorun verem bir çocuğu olsa, doktor, çocuğunun öleceğini bilse, bunu fizyolojik, biyolojik, bilmemne-lojik bir zaruret olarak kabul etse ve çocuk ölse, bu ölümün zarureti çok iyi bilen doktor, çocuğunun arkasından bir damlacık gözyaşı dökmez mi ? Paris Komunasının devrileceğini, bu devrilişin bütün tarihî, sosyal, ekonomik şartlarını önceden bilen Marksın yüreğinden Komunanın büyük ölüleri «bir ıstırap şarkısı» gibi geçmemişler midir? Ve Komuna öldü, yaşasın komuna! diye bağırانların sesinde bir damla olsun acılık yok muydu? Marksist, bir «makina - adam», bir ROBOTA değil, etiyle, kanıyla sinir ve kafası ve yüreğiyle tarihî, sosyal, konkrete bir insandır.
10.

Karanlıkta durdular.
Sözü O aldı, dedi:
Ayasluğ, şehrinde pazar kurdular.
Yine kimin dostlar
yine kimin boynun vurdular?»

Yağmur
yağıyordu boyuna.
Sözü onlar alıp
dediler ona:
Daha pazar
kurulmadı
kurulacak.
Esen rüzgâr
durulmadı
durulacak.
Boynu daha

vurulmadı
vurulacak.»

Karanlık ıslanırken perde perde
belirdim onların olduğu yerde
sözü ben aldım, dedim :
Ayasluğ şehrinin kapısı nerde?
Göster geçeyim!
Kalesi var mı?
Söyle yıkayım.
Baç alırlar mı?
De ki vermeyim!»

Sözü O aldı, dedi:
Ayasluğ şehrinin kapısı dardır.
Girip çıkılmaz.
Kalesi vardır,
kolay yıkılmaz.
Var git al atlı yiğit
var git işine!..»

Dedim: Girip çıkarım!»
Dedim: Yakıp yıkarım!»
Dedi: Yağış kesildi
gün açarıyor.
Cellât Ali,
Mustafayı
çağırıyor!
Var git al atlı yiğit
var git işine!..»

Dedim: Dostlar
bırakın beni
bırakın beni.
Dostlar
göreyim onu
göreyim onu!
Sanmayınız
dayanamam.
Sanmayınız
yandığımı
el âleme belli etmeden yanamam!

Dostlar
"Olmaz!" demeyin,
"Olmaz!" demeyin boşuna.
Sapından kopacak armut değil bu
armut değil bu,
yaralı olsa da düşmez dalından;
bu yürek
bu yürek benzemez serçe kuşuna
serçe kuşuna!

Dostlar
biliyorum!
Dostlar
biliyorum nerde, ne haldedir O!
Biliyorum
gitti gelmez bir daha!
Biliyorum
bir deve hörgücünde

kanıyan bir çarmıha
çırılçıplak bedeni
mıhlıdır kollarından.
Dostlar
bırakın beni,
bırakın beni.
Dostlar
bir varayım göreyim
göreyim
Bedreddin kullarından
Börklüce Mustafayı
Mustafayı.»

Boynu vurulacak iki bin adam,
Mustafa ve çarmıhı
cellât, kütük ve satır
her şey hazır
her şey tamam.

Kızıl sırma işlemeli bir haşa
altın üzengiler
kır bir at.
Atın üstünde kalın kaşlı bir çocuk
Amasya padişahı şehzade sultan Murat.
Ve yanında onun
bilmem kaçıncı tuğuna ettiğim Bayezid Paşa!

Satırı çaldı cellât.
Çıplak boyunlar yarıldı nar gibi,
yeşil bir daldan düşen elmalar gibi
birbiri ardına düştü başlar.
Ve her baş düşerken yere
çarmıhından Mustafa
baktı son defa.
Ve her yere düşen başın
kılı depremedi:
iriş
Dede Sultanım iriş!
dedi bir,
başka bir söz demedi..

11.

Bayezid Paşa Manisaya gelmiş, Torlak Kemâli anda bulup anı dahi anda asmış, on vilâyet teftiş edilerek gidecekler giderilmiş ve on vilâyet betekrar bey kullarına timar verilmişti. Rehberimle ben, bu on vilâyetten geçtik. Tepemizde akbabalar dolaşıyor ve zaman zaman acayip çığlıklar atarak karanlık derelerin içine süzülüyorlar, henüz kanları kurumamış körpe kadın ve çocuk ölülerinin üstüne iniyorlardı. Yollarda, güneşin altında, genç, ihtiyar erkek cesetleri serili olduğu halde, kuşların yalnız kadın ve çocuk etini tercih etmeleri karınlarının ne kadar tok olduğunu gösteriyordu. Yollarda hünkâr beylerinin alaylarına rastlıyorduk. Hünkârın bey kulları; çürümüş bir bağ havası gibi ağır ve büyük bir güçlkle kımıldanabilen rüzgârların içinden ve parçalanmış toprağın üstünden geçerek, rengârenk tuğları, davullarıyla ve çengü çigane ile timarlarına dönüp yerleşirlerken biz on vilâyeti arkada bıraktık. Gelibolu karşından göründü. Rehberime: — Takatim kalmadı gayrı, dedim, denizi yüzerek geçmem mümkün değil.

Bir kayık bulduk. Deniz dalgalıydı. Kayıkçıya baktım. Bir Almanca kitabın iç kapağından koparıp koğuştaki başucuma astığım resme benziyor. Kalın bıyığı abanoz gibi siyah, sakalı geniş ve bembeyaz. Ömrümde böyle açık, böyle konuşan bir alin görmemişimdir.

Boğazın orta yerine gelmiştik, deniz durmamacasına akıyor, kurşun boyalı havanın içinde sular

köpüklenererek kayığımızın altından kayıyordu ki koğuştaki resme benzien kayıkçımız:

Serbest insan ve esir, patriçi ve pleb, derebeyi ve toprak kölesi, usta ve çırak, bir kelime ile

ezenler ve ezilenler, nihayet bulmaz bir zıddıyette birbirine karşı göğüs gererek bazen el altından, bazen açıktan açığa fasılasız bir mücadeleyi devam ettirdiler; dedi.

12.

Rumeline ayak bastığımızda Çelebi Sultan Mehemedin Selânik kalesindeki muhasarayı kaldırarak Sereze geldiğini duyduk. Bir an önce Deliorman'a ulaşmak için gece gündüz yol almağa başladık. Bir gece yol kenarında oturmuş dinleniyorduk ki, karşıdan Deliorman taraflarından gelip Serez şehrine doğru giden üç atlı, doludizgin önümüzden geçti. Atlılardan birinin terkisinde bir heybe gibi bağlanmış, insana benzer bir karaltı görmüştüm. Tüylerim diken diken oldu. Rehberime dedim ki:

Ben tanırım bu nal seslerini.

Bu köpükleri kanlı simsiyah atlar
karanlık yolun üstünden dörtnala geçip
hep böyle terkilerinde bağlı esirler götürdüler.

Ben tanırım bu nal seslerini.

Onlar
bir sabah
çadırlarımıza bir dost türküsü gibi gelmişlerdir.
Bölüşmüşüzdür ekmeğimizi onlarla.
Hava öyle güzeldir,
yürek öyle umutlu,
göz çocuklaşmış
ve hakîm dostumuz ŞÜPHE uykuda...

Ben tanırım bu nal seslerini.

Onlar
bir gece
çadırlarımızdan doludizgin uzaklaşırlar.
Nöbetçiyi sırtından bıçaklamışlardır
ve terkilerinde
en değerlimizin
arkadan bağlanmış kolları vardır.

Ben tanırım bu nal seslerini

onları Deliorman da tanır..

Filhakika bu nal seslerini Deliormanın da tanıdığını çok geçmeden öğrendik.

Çünkü ormanımızın
eteklerine ilk adımımızı atmıştık ki, Bayezid Paşanın diğer tedbiratı saibe ile ormana adamlar bıraktığını, bunların karargâha kadar sokulup Bedreddinin müritliğine dahil olduklarını ve bir gece şeyhimizi çadırında uykuda bastırıp kaçırdıklarını duyduk. Yani yol kenarında rastladığımız üç atlı Osmanlı tarihindeki provokatörlerin ağababası idiler ve terkilerinde götürdükleri esir de Bedreddindi.

13.

Rumeli, Serez
ve bir eski terkibi izafi:
HUZÛRU HÛMAYUN.

Ortada
yere saplı bir kılıç gibi dimdik
bizim ihtiyar.
Karşıda hünkâr.
Bakıştılar.

Hünkâr istedi ki:
bu müşahhas küfrü yere sermeden önce,
son sözü ipe vermeden önce,
biraz da şeriat eylesin ibrazı hüner
âdâb ü erkânıyla halledilsin iş.

Hazır bilmeclis
Mevlâna Hayder derler
mülkü acemden henüz gelmiş
bir ulu danişmend kişi
kınalı sakalını ilhamı ilâhiye eğip,
«Malı haramdır amma bunun
kanı helâldır» deyip
halletti işi...

Dönüldü Bedreddine.
Denildi: «Sen de konuş.»
Denildi: «Ver hesabını ilhadının.»

Bedreddin
baktı kemerlerden dışarı.
Dışarda güneş var.
Yeşermiş avluda bir ağacın dalları
ve bir akarsuyla oyulmaktadır taşlar.
Bedreddin gülümsedi.
Aydınlandı içi gözlerinin,
dedi:
Mademki bu kerre mağlubuz
netsek, neylesek zaid.
Gayrı uzatman sözü.
Mademki fetva bize aid
verin ki basak bağrına mührümüzü..

14.

Yağmur çiseliyor,
korkarak
yavaş sesle
bir ihanet konuşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
beyaz ve çıplak mürted ayaklarının
ıslak ve karanlık toprağın üstünde konuşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
Serezin esnaf çarşısında,
bir bakırcı dükkânının karşısında
Bedreddinim bir ağaca asılı.

Yağmur çiseliyor.

Gecenin geç ve yıldızsız bir saatidir.
Ve yağımurda ıslanan
yapraksız bir dalda sallanan şeyhimin
çırılçıplak etidir.

Yağımur çiseliyor.
Serez arşısı dilsiz,
Serez arşısı kör.
Havada konuşmanın, görmemenin kahrolası hüznü
Ve Serez arşısı kapatmış elleriyle yüzünü.

Yağımur çiseliyor.

TORNACI ŞEFİĞİN GÖMLEĞİ

Yağımur çiseliyordu. Dışarda, demir parmaklıkların arkasındaki deniz ufkunda ve bu ufkun üstündeki bulutlu gökte sabah olmuştu. Bugün bile gayet iyi hatırlıyorum. İlkönce omuzumda bir elin dokunuşunu duymuştum. Dönüp baktım. Tornacı şefik. İçleri ısıll ısıll, kapkara gözlerini yüzüme dikmiş:
Bu gece uyumadın galiba, diyor.
Artık yukardan eşkiyaların zincir sesleri gelmiyordu. Ortalık ağıarınca onlar uykuya varmış olmalılar. Gün ısığında nöbetçilerin düdük sesleri de manalarını kaybediyor. Boyaları siliniyor ve ancak karanlıkta belli olan sert çizgileri yumuşuyor. Koğuşun kapısı dışardan açıldı. İçerde çocuklar teker teker uyanıyorlar.
şefik soruyor:
Ne oldun, bir tuhaf halin var senin?
şefiğe geceki maceramı anlatıyorum:
Fakat, diyorum, hani gözümle gördüm. Nah şu pencerenin arkasına geldi. Yekpare ak bir gömleği vardı. Elimden tuttu. Bütün bir yolculuğu yan yana, daha doğrusu onun rehberliğiyle yaptım..
Tornacı şefik gülüyor. Bana pencereyi göstererek:
Sen, diyor, yolculuğu Mustafanın müridiyle değil, benim gömleğimle yapmışsın. Bak, dün gece
asmıştım. Hâlâ pencerede.. Ben de gülüyorum. Simavne Kadısı oğlu Bedreddin hareketinde bana rehberlik eden tornacı şefiğin gömleğini demirlerin üstünden alıyorum. şefik gömleğini sırtına geçiriyor. Bütün koğuş arkadaşları «yolculuğumu» öğrendiler. Ahmed:
Bunu yaz işte, diyor. Bir «Bedreddin destanı» isteriz. Hem sana ben de bir hikâye anlatayım onu da kitabın sonuna koyarsın... Ahmedin anlattığı hikâyeyi işte kitabımın sonuna koyuyorum.

AHMEDİN HİKÂYESİ

Balkan harbinden önceydi. Dokuz yaşındaydım. Dedemle, Rumelinde, bir köylüye misafir olduk.
Köylü mavi gözlü ve bakır sakallıydı. Bol kırmızı biberli tarhana içtik. Kıştı, Rumelinin kuru, çok bilenmiş bir bıçak gibi keskin kışlarından biri. Köyün adını hatırlıyamıyorum. Yalnız, yola kadar bizimle gelen jandarma, bu köyün insanlarını dünyanın en inatçı, en vergi vermez, en dik kafalı köylüleri diye anlattıydı. Jandarmaya göre bunlar, ne müslüman, ne gâvurdular. Belki kızılbaşlılar. Ama, tam da kızılbaş değil. Köye girişimiz hâlâ aklımdadır. Güneş battı batacak. Yol don tutmuş. Yolda cam parçaları gibi pırıldayan kaskatı su birikintilerinde kızıltilar.
Köyün karanlığa karışmaya başlıyan ilk çitlerinde bizi bir köpek karşıladı. İri, alacakaranlık içinde kendi kendinden daha kocaman görünen bir köpek. Havlıyordu. Arabacımız dizginleri kastı. Köpek atların göğüslerine doğru sıçrayıp saldırıyor. Ben, «Ne oluyoruz?» diye başımı arabacının arkasından dışarı uzattım. Arabacının kırbacı tutan kolu dirseğiyle yüzüme çarparak kalktı ve yılan ısılgı gibi ince bir şaklamayla köpeğin başına indi. Tam bu sırada kalın

bir ses duydum:

- Hey. Vurduğunu köylü, kendini kaymakam mı sandın?

Dedem arabadan indi. Köpeğin kalın sesli sahibine «merhaba» dedi. Konuştular.

Sonra köpeğin bakır sakallı, mavi gözlü sahibi bizi evinde konuk etti.

Kulağımda çocukluğumdan kalan birçok konuşmalar vardır. Bunlardan çoğunun mânasını büyüdükçe anlamış, kimisine şaşmış, kimisine gülmüş, kimisine kızmışımdır. Fakat çocukken yanımda büyüklerin yaptığı hiçbir konuşma mavi gözlü köylüyle dedemin o geceki konuşmaları gibi bütün hayatımın boyunca müessir olmamıştır. Dedemin yumuşak, çelebice bir sesi vardı. Ötekisi kalın, hırçın ve inanmış bir sesle konuşuyordu.

Onun kalın sesi diyordu ki:

Hünkârın iradesi ve İranlı Molla Haydarın fetvasıyla Serezde, çarşıda, yapraksız bir ağaç dalına asılan Bedreddinin çırılçıplak ölüsü iki yana ağır ağır sallanıyordu. Geceydi. Çarşının köşesinden üç adambelirdi. Birisinin yedeğinde kır bir at vardı. Eğersiz bir at. Bedreddinin asıldığı ağacın altına geldiler. Soldaki pabuçlarını çıkardı. Ağaca tırmandı. Aşağıda kalanlar kollarını açıp beklediler. Ağaca çıkan adam Bedreddinin uzun ak sakalı altından ince boynuna bir yılan çevikliğiyle sarılmış olan ıslak, sabunlu ipin düğümünü kesmeğe başladı. Bıçağın ucu birdenbire ipten kaydı ve ölünün uzamış boynuna saplandı. Kan çıkmadı. İpi kesmekte olan delikanlı sapsarı oldu. Sonra eğildi, yarayı öptü, doğruldu. Bıçağı attı ve yarısından çoğu kesilen düğümü elleriyle açarak uyuyan oğlunu anasının kollarına bırakan bir baba gibi Bedreddinin ölüsünü aşağıda bekleyenlerin kollarına teslim etti. Onlar çıplak ölüyü çıplak atın üstüne

koydular. Ağaca çıkan aşağı indi. En gençleri oydu. Çıplak ölüyü taşıyan çıplak atı yedeğinde çekerek bizim köye geldi. Ölüyü yamacın tepesinde kara ağacın altına gömdü. Ama sonra hünkâr atlıları köyü bastılar. Atlılar gidince delikanlı, ölüyü kara ağacın altından çıkardı. Hani belki bir daha köyü basarlar da cesedi bulurlar diye. Bir daha da dönmedi.

Dedem soruyor:

Bunun böyle olduğuna emin misin?

Elbette. Bunu bana anamın babası anlattı. Ona da dedesi söylemiş. Onun

dedesine de dedesi. Buböyle gider...

Odada bizden başka sekiz on köylü daha var. Ocağın kızıla boyadığı alaca aydınlık dairenin

kıyılarında oturuyorlar. Arasına bir ikisi kımıldanıyor ve bu alaca aydınlık dairenin içine giren elleri, yüzlerinin bir parçası, omuzlarından bir tanesi kırmızılaşıyor.

Bakır sakallının sesini duyuyorum:

O gelecek yine. Çırılçıplak ağaca asılan çırılçıplak gelecek yine.

Dedem gülüyor:

Sizin bu itikadınız, diyor, hıristiyanların itikadına benziyor. Onlar da, İsa peygamber tekrar

dünyaya gelecektir, derler. Hattâ müslümanların içinde bile İsa peygamberin günün birinde şamı şerifte gözükeceğine inananlar vardır.

Dedemin bu sözlerine, O, birden karşılık vermiyor. Kalın parmaklı elleriyle dizlerini tuta tuta,

doğruluyor. Şimdi bütün gövdesiyle kırmızı dairenin içindedir. Yüzünü yandan görüyorum. Büyük düz bir burnu var. Kavgaya eder gibi konuşuyor:

İsa peygamberin ölüsü etiyle, kemiğiyle, sakalıyla dirilecekmiş. Bu yalandır.

Bedreddinin ölüsü, kemiksiz, sakalsız, bıyıksız, gözün bakışı, dilin sözü, göğsün soluğu gibi dirilecek. Bunu bilirim işte.. Biz Bedreddinin kuluyuz, ahrete, kıyamete inanmayız ki, dağılan, fena bulan bedeninin yine bir araya toplanıp dirileceğine inanalım. Bedreddin yine gelecek diyorsak, sözü, bakışı, soluğu bizim aramızdan çıkıp

gelecektir, diyoruz.

Sustu. Yerine oturdu. Dedem, Bedreddinin geleceğine inandı mı, inanmadı mı, bilmiyorum. Ben, dokuz yaşımda buna inandım, otuz bu kadar yaşımda yine inanıyorum.

SİMAVNE KADISI OĞLU
ŞEYH BEDREDDİN DESTANI'NA ZEYL

MİLLÎ GURUR

«SİMAVNE KADISI OĞLU BEDREDDİN DESTANI» risalemin dördüncü formasının makina tashihlerini sabahleyin matbaada yaptıktan sonra eve gelmiş, bu destanı yazmak için kullandığım notları, bir hapishanede geceleri doldurulmuş hatıra defterimi gözden geçiriyordum.

Artık son forması da baskı makinası altında gidip gelmeğe başlıyan risaleme bir kelime bile ilâve edemeyeceğimi biliyordum. Fakat bana bir şeyler unuttum gibi geliyordu. Bana öyle geliyordu ki, tek bir satır yazı yazdım; fakat bu satırın sonuna nokta koymasını unuttum. Vakit öğleye yakındı. Şafakla beraber çalkalanmağa başlıyan lodos, ağır bulutların üstüne boşanmasıyla durulmuştu. Çok geçmeden yağmur da dindi. Gökyüzünün karanlığı yol yol yarıldı. Ağır perdeleri birdenbire düşen bir pencere gibi hava açıldı. Ve ben, hapishane gecelerinde doldurulmuş bir hatıra defterinde «Destan»ımın sonuna koymasını unuttuğum noktayı arayıp dururken Süleymaniye'yi gördüm. Açılan öğle güneşinin altında Sinan'ın Süleymaniye'si bulutlara yaslanmış bir dağ gibiydi. Evimin penceresiyle Süleymaniye'nin arası en aşağı bir saattir. Fakat ben onu elimi uzatsam dokunacakmışım gibi yakın görüyordum. Bu, belki, Süleymaniye'yi en küçük girinti ve çıkıntısına kadar ezbere, gözüm kapalı bile görebilmeğe alıştığım içindir. Rüzgâr, deniz, endamlı ince kemerleri üstünde nasıl durabildiğine şaşıl原因 eski bir taş köprü, «Çarşambayı sel aldı» türküsü, bir yağlının kenarındaki «oya», bütün bunlar nasıl, ne kadar bir Cami değilse, bütün bunların Cami olmakla ne kadar alakaları yoksa, bence Süleymaniye de öyle ve o kadar Cami değildir; minarelerinde beş vakit ezan okunmasına ve hasırlarına alın ve diz sürülmesine rağmen Süleymaniye'nin de camilikle o kadar alakası yoktur. Süleymaniye, benim için, Türk HALK dehasının; şeriat ve softa karanlığından kurtulmuş; hesaba, maddeye, hesabla maddenin ahengine dayanan en muazzam verimlerinden biridir. Sinan'ın evi, maddenin ve aydınlığın mabedidir. Ben ne zaman Sinan'ın Süleymaniye'sini hatırlasam Türk emekçisinin yaratıcılığına olan inancım artar. Kendimi ferâha çıkmış hissederim. İşte bu sefer de, büyük bir Türk halk hareketi için yazdığım bir risalede unuttuğumu sandığım son noktayı ararken Süleymaniye'mizi, biraz önce yaşanan yağmurla yıkanmış, açan güneşin altında pırıl pırıl görünce aradığımı birdenbire buldum. Ferahladım. Bulduğumu hatıra defterimin son sayfalarında okudum. Ve anladım ki «Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı» isimli risaleme; belki on satırlık, belki on sayfalık bir zeyl yazmak mecburiyetindeyim.

Mevzuu bahis risalemin sonunda «AHMED'İN HİKÂYESİ» diye bir fasıl vardır. Bulduğum ve hatıra defterimde okuduğum ve risaleme zeyl olarak yazmak mecburiyetini duyduğum «nokta» bana Ahmed bu hikâyeyi anlattıktan sonra onunla yapmış olduğum bir konuşmadır.

Bu konuşmayı olduğu gibi aşağı geçiriyorum: «Dışarıda çiseleyen yağmura, koğuşun terli çimentosuna ve yirmi sekiz insanına Ahmed hikâyesini anlatıp bitirmişti. Ben:

Ahmed, demiştim, bana öyle geliyor ki sen Bedreddin hareketinden biraz da millî bir gurur

duyuyorsun. Sesime tuhaf bir eda vererek söylediğim bu cümlemin içinde, Ahmed, «millî gurur» ter kibini birdenbire bir kamçı gibi eline almış, onu suratımda şaklatmış ve demisti ki:

Evet, biraz da millî bir gurur duyuyorum. Tarihinde Bedreddin hareketi gibi bir destan

söyliye bilmiş her milletin şuurlu proleterleri bundan millî bir gurur duyar. Evet, Bedreddin hareketi aynı zamanda benim millî gururumdur. Millî gurur! Sözlerden ürkme! İki kelimenin yan yana gelişi seni korkutmasın. Lenin'i hatırla. Hangimiz Lenin kadar beynelmilelci olduğumuzu iddia edebiliriz? Lenin, yirminci asırda

beynelmilel proletaryanın, dünya emekçi kitlelerinin, beynelmilel proleter demokrasisinin en büyük beynelmilelci rehberi, 1914 senesinde «Sosyal Demokrat»ın 35'inci numarasında ne yazmıştı? Eğer Ahmed, «Lenin filânca mesele hakkında ne yazmıştı?» demiş olsaydı, herhalde aramızda böyle bir sorgunun cevabını verenler bulunurdu. Fakat «Sosyal-Demokrat»ın 35'inci numarası diye konulan mesele hepimizi şaşırttı. Ve hiçbirimiz 35'inci numarada neler yazılmış olduğunu hatırlıyamadık. Ahmed bu şaşkınlığımız karşısında gülümsedi. — Zaten o en derin acıdan en büyük sevince kadar bütün duygularını hep bu meşhur gülümseyişle ifade eder — ve aşağı yukarı bütün Lenin külliyyatının ana fikirlerini sayfaları ve satırlarıyla taşıyan hafızasından bize şu cümleleri okudu: «... Biz şuurlu Rus proleterleri millî şuur duygusuna yabancı mıyız? Elbette hayır! Biz dilimizi ve yurdumuzu severiz, onun emekçi kütlelerini (yani nüfusunun 9/10'unu) şuurlu bir demokrat ve sosyalist yaşayışına yükseltebilmek için herkesten çok çalışan biziz. Çar cellâtlarının, asilzadelerin ve kapitalistlerin bizim güzel yurdumuzu nasıl ezdiklerini, onu nasıl sefil kıldıklarını görmek herkesten çok bize ıstırap verir. Ve bu zulümlere bizim muhitimizde, Rusların muhitinde de karşı konulmuş olması; bu muhitin Radişçev'i, Dekabristleri, 70 senelerinin inkilâpçılarını ortaya çıkarmış bulunması; Rus amelesinin 1905 senesinde muazzam bir kitle fırkası yaratması; aynı zamanda Rus mujiğinin demokratlaşarak büyük toprak sahiplerini ve papazları defetmeğe başlaması bizim göğsümüzü kabartır... «... Biz millî gurur duygusuyla meşbuuz. Çünkü Rus milleti de inkikâpçı bir sınıf yaratabildi. Rus milleti, de beşeriyete yalnız büyük katliâmların, sıra sıra darağaçlarının, sürgünlerin, büyük açlıkların, çarlara, pomeşçiklere, kapitalistlere zilletle boyun eğişlerinin nûmunelerini göstermekle kalmadı; hürriyet ve sosyalizm uğrunda büyük kavgalara girişebilmek istidadında olduğunu da ispat etti. «Biz millî gurur duygusuyla meşbuuz ve bilhassa bundan dolayı kendi esir mazimizden nefet ediyoruz. Bizim esir mazimizde pomeşçiklerle asilzadeler Macaristan'ın, Lehistan'ın, İran'ın, Çin'in hürriyetini boğmak için mujikleri muharebeye sürüklemişlerdi. Biz millî gurur duygusuyla meşbuuz ve bilhassa bundan dolayı bugünkü esir halimizden; aynı pomeşçiklerin kapitalistlerle uyuşarak Lehistan ve Ukranya'yı ezmek, İran'da ve Çin'deki demokratik hareketi boğmak, millî haysiyetimizi berbat eden Romanof'lar, Bogrinski'ler, Purişkeviç'ler çetesini kuvvetlendirmek için bizi harbe sürüklemekistemelerinden nefret ediyoruz. Hiç kimse esir doğmuş olduğundan dolayı kabahatli değildir. Fakat esaretini haklı bulan, onu yaldızlayan (meselâ Lehistan'ın, Ukranya'nın v.s.'nin ezilmesine Rusların «vatan müdafaası» adını veren) esir, yeryüzünün en aşağılık mahlûkudur.»* Lenin'den bu satırları bir solukta okuduktan sonra Ahmed birdenbire susmuş, nefes almış ve yine o meşhur gülümseyişle:

Evet, demişti, bizim muhitimiz de Bedreddin'i, Börklüce Mustafa'yı, Torlak Kemâl'i, onların

bayrağı altında dövüşen Aydınlı ve Deliormanlı köylüleri yaratabildiği için, ben şuurlu Türk proleter, millî bir gurur duyuyorum. Millî bir gurur duyuyorum, çünkü derebeylik tarihinde bile bu milletin emekçi kütleleri (yani nüfusunun 9/10'u) Sakızlı Rum gemiciyi ve Yahudi esnafını kardeş bilen bir hareket doğurabilmiştir. Çünkü unutmayın ki «başka milletleri ezen bir millet hür olamaz.» «Simavne Kadısı Oğlu Bedreddin Destanı» isimli risaleme bir önsöz yazmak istemiştim. Bedreddin hareketinin doğuş ve ölüşündeki sosyal-ekonomik şartlar ve sebepleri tetkik edeyim, Bedreddin'in materyalizmiyle Spinoza'nın materyalizmi arasında bir mukayese yapayım, demiştim. Olmadı. Buna karşılık risalemin zeyline kısa bir «sonsöz» yazdım. Şöyle ki:

Bana Ahmed:

Senden bir «Bedreddin destanı» isteriz, demişti.

Ben, benden istenenin ancak bir karalamasını becerebildim. Daha iyisini de yapmağa çalışacağım. Fakat tıpkı benim gibi Ahmed'in dostu, arkadaşı, kardeşi olduğunu söyleyenler, benden istenen sizden de istenendir.

Ahmed'e, Bedreddin hareketini bütün azametiyle tetkik eden kalın ilim kitapları,

Karaburun ve
Deliorman yiğitlerini, etleri, kemikleri, kafaları ve yürekleriyle oldukları
gibi diriltecek romanlar, Ne ah edin dostlar, ne ağlayın!
Dünü bugüne bugünü yarına bağlayın! diyen şiirler, boyaları kahraman tablolar
lâzım.

(*) Lenin Külliyyatı, baskı 1935, cild 18, sayfa 80, 81, 82, 83'de (Rusların
millî gururu) isimli makaleyle — ki bu makale 1914 senesinde «Sosyal
Demokrat»ın
35'inci numarasında çıkmıştır — Ahmed'in o gün bize hafızasından okuyup
derhal
tercüme ettiği satırları
bilâhara karşılaştırdım. Ahmed ezbere okuyup tercüme ettiği parçaların yalnız
cümle kuruluşlarında bazı değişiklikler yapmış. Fikirde hiçbir hata olmadığı
için ben Ahmed'in tercümesini aynen aldım.

SİLÂHSİZ İNSANLAR

Beş kıtanın içinden başladı sefer
Gidildi kuzeye doğru, gidildi,
Ormanlar, kayalar, göller, denizler
Şehrine varıldı, şehir yeşildi.

Bu gelenler silâhsız adamlardı
Her birisi yüreğini çıkardı.
Her yürekte güzel bir şeyler vardı,
Hayata sevdalar ilân edildi.

Geceler beyazdı, gündüzler serin,
Sözleri dövdüler dan dan da din din,
Örsünde sıcacık yüreklerinin
Ölüm bu sözlerden güçlü değildi.

1956

TAHİRLE ZÜHRE MESELESİ

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da
hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil,
bütün iş Tahirle Zühre olabilmekte
yani yürekte.

Meselâ bir barikatta dövüşerek
meselâ kuzey kutbunu keşfe giderken
meselâ denerken damarlarında bir serumu
ölmek ayıp olur mu?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da
hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

Seversin dünyayı doludizgin
ama o bunun farkında değildir
ayrılmak istemezsin dünyadan
ama o senden ayrılacak
yani sen elmayı seviyorsun diye
elmanın da seni sevmesi şart mı?
Yani Tahiri Zühre sevmeseydi artık
yahut hiç sevmeseydi

Tahir ne kaybederdi Tahirliğinden?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

TARANTA - BABU'YA MEKTUPLAR

Kendi ülkesinde kendi dilini istediği gibi kullanamadığı için, Asya ve Afrika dillerine merak saran bir İtalyan arkadaştan, geçenlerde bir paketle bir mektup aldım.

Arkadaşın adını yazmak istemiyorum. Başı belaya girer. Fakat mektubunu olduğu gibi aşağıya geçiriyorum.

ROMA, 5 AĞUSTOS 1935

Kardeş,

Sen Roma'yı kartpostallardan, tarih ve coğrafya kitaplarına basılan fotoğraflardan tanırsın. Taşları Sezar'ların ve Lejyon'ların kabartmalarıyla oymalı üç gözlü kapılar; kıyılarının yarısını fareler yemiş kocaman bir eleğe benzeyen Koliseum; Batrus resul kilisesi meydanı ve güvercinler; Palazzo Venezia sarayı, balkonu ve bu balkonda ağzı bir karış açık, sağ eli kalçasında, sol eli havada, öylece donakalmış Mussolini.

Fakat bu kartpostallar Roma'sına benzemiyen bir Roma daha vardır. Onun ne fotoğraflarını çekerler, ne kartpostallarını satarlar. Bu ikinci Roma'nın adı: Cartieri Popolari - HALK MAHALLELERİ'dir... Burada

evler, Amerika'ya göç edemiyen bir İtalyan işsizinin umutsuzluğuna benzer. Buranın karanlığı terlidir,

yapışkandır ve kokusu aşırdır. Bu mahalleler, boyalı kartpostalların parlaklıklarında bile ışık bulamadıkları için ne coğrafya kitaplarına girerler, ne de güzel, tarihî manzaralar meraklısı yolcuların koleksiyonlarına...

Kızını, İtalya'nın en zengin, en rahat delikanlısı Kont Ciano ile evlendiren ve kendisi Prens Torlonya'nın

armağanı Villa Torlonya'da oturan büyük idealist Sinyor Mussolini, İtalyan Ansiklopedisi'nin «F» harfinde

faşizmin ne demek olduğunu anlatırken der ki:

«Faşist, rahat hayata hor bakar... Yeryüzünde saadetin mümkün olacağına inanmaz.»

Faşizmin bu «rahat hayata hor bakmak ve yeryüzünde saadete kavuşmamak» nazariyesi, büyük bir

ciddiyet ve samimiyetle «Cartieri Popolari - Halk Mahallelerinde» gerçekleştirilmiştir.

Banka Komerçiale'de direktörlük ve İtalyan finansına Sezar'lık eden Lehli Töplitz'in en yakın dostu il

Duçe Benito Mussolini, yine «F» harfinde faşizmin tarifini yaparken şöyle der:

«Faşizm için her şey devletin içindedir. Devletin dışında manevî veya insanî hiçbir şey yoktur, her şey değersizdir.»

Bu derin, bu erişilmez faşist görüşünün nasıl gerçekleştiğini anlamak için, Bertolino Splandit Otel'in

İtalyan güneşlerinden daha ışıklılı salonlarında toplananlara yükselmek değil,

«Cartieri Popolari - Halk

Mahallelerinde» oturanlara inmek gerektir. Bu mahallelerin oturucuları, gerçekten de büyük bir enerjiyle, devletin hapishaneleri, vergi daireleri ve polis karakolları içine alınmışlar, onlara devletin dışında her şeyin değersiz olduğu, gerçekten de anlatılmıştır...

Yine İtalyan Ansiklopedisi'ndeki «F» harfine faşizmin tarifini yaparak ün veren ve böylelikle büyük

ansiklopedilerin nasıl birer bitaraf bilgi eserleri olduklarını ispat eden İtalyan kurtarıcısına göre:

«Faşizmin anladığı hayat ciddî, ulvî ve dinîdir..»

Bu, gerçekten de böyledir. Gerçekten de, yalnız Roma'nın Cartieri Popolari'sinden değil, bütün İtalya

şehir ve köylerinin Halk Mahallelerinden, karınları kaburgalarına yapışmış on binlerce aç orospu yetişmekte

ve bunlar böylelikle faşizmin anladığı ciddî, ulvî ve dinî hayata kavuşturulmaktadırlar.

Fakat, sana şunu söylemeliyim ki, Cartieri Popolari oturucularının birçoğu, ne yazık ki, Ansiklopedi'de

yapılan bu tarifleri anlamamakta ve çok daha az ciddî, ulvî ve dinî de olsa, kendilerine göre faşizmi şöyle

incelemektedirler:

«Bazı muayyen şartlar altında burjuva emperyalist, irtica saldırısının ilerlemesi faşizm biçimini alır.

Faşizm, finans kapitalinin en mürteci, en şovenist ve en emperyalist unsurlarının açık, terörist diktaturasıdır.

Faşizmi doğuran muayyen tarihî şartların başlıcaları şunlardır:

«Kapitalist münasebetlerinin kararsızlığı, deklase olmuş sosyal unsurların çokluğu, şehir ve köy küçük

burjuvazisinin ve geniş bir münevverlik yığınının yoksulluğa düşmesi, proletaryanın uyandırdığı dehşetli

korku.»

İşte ben, bundan iki hafta önce, faşizmin böyle bir kuru, böyle bir şiirden uzak tarifini yapan Roma'nın

Halk Mahallelerinden Garbatella'da üç katlı bir evin kapısını çaldım.

Burası, fakir talebelere, faşizmin ulviyetini anlamamış bilginlere ve artistlere, bekâr işçilere teker teker

oda kiralyan evlerden biriydi.

Kapıcı kadına, kiralık bir oda istediğimi söyledim. Beni ikinci kata çıkardı. Gösterdiği odayı beğendim.

Kiralık odalar, kiralık elbiselere benzerler. Her ikisinde de aklıma ilk gelen şey: «Bunu benden önce kim

giydi? Burada benden önce kim oturdu?» olur.

Karyolanın kıyısına iliştim:

Benden önceki kiracınız kimdi? diye sordum kapıcı kadına.

Kadın, kaba etine iğne batırılmış gibi silkindi birdenbire. Sonra kuşkulu gözlerle yüzüme baktı. Ve daha

sonra:

Size haber vermediler galiba, dedi. İki gün önce onu tevkif edip götürdüler.

Kadının bu cevabından hiçbir şey anlamadım. Fakat kısa bir karşılıklı şaşalamanın sonunda iş anlaşıldı.

Beni, Roma Emniyet memurlarından biri sanmıştı. İki gün önce, yine emniyet memurlarınca tevkif edilip

götürülen adam ise Habeşli bir delikanlıydı.

Kapıcı kadının anlattığına göre, bu delikanlı Habeşistan'ın Galla boyundan putperest bir zenciymiş. Bir yıl

önce bu odayı kiralamış. İtalya'ya resim öğrenmek için geldiğini söylemiş.

Bütün bunları öğrendikten sonra benim artık odayı kiralamaktan vazgeçeceğimi sanan kapıcı kadın

basbayağı üzüldü. Zencinin arkasından odayı iyice silip süpürdüğünü uzun uzadıya anlattı. Hattâ karyolanın

demirlerini bile lizollamış.

Odayı tutmaktan vazgeçmediğimi söyledim. Ve akşamüstü tekrar bavulum ve kitaplarımla döndüğüm

vakit, baskına uğrayıp içinden bir adam götürülmüş bir odada yaşamaktan korkmadığım için, kapıcı kadının

gözünde yarı kahraman kesildiğimi anladım.

Odanın ortasında ilk yalnız kaldığım an, ilk yaptığım şey orta yerde kımıldanmadan öylece durmak oldu.

Sonra adeta koşarak, gittim kendimi karyolanın üstüne bıraktım.

Düşünüyorum:

şimdi benim sırtüstü yattığım karyolada o Gallalı delikanlı bir yıl yatmış.

Gözüm tavan tahtasında bir

budağa ilişti. Onun gözleri de bu budağa ilişmiş. Yastığın üstünde, benim saçsız, yarı dazlak kafamın yanında

onun kara kıvrıkcık saçlı başını görüyordum. Yukardan aşağı lizollandığını

öğrendiğim karyolanın demirlerinde,

onun koyu pembe, yumuşak avuç içlerinin yeri duruyor... Kalktım oturdum. Ve anladım ki odada yalnız

değilim.

Belki dün gece kurşuna dizilen, belki bu gece kurşuna dizilecek olan bir adamın bir yıl soluk aldığı,

kımıldandığı, düşündüğü, şarkı söylediği bir odada insan kendisini yalnız hissedemiyor.

Onun buradan çıkarılıp ölüme götürülmesi, onu bu dört duvar içinde, bu duvarlar yıkılana kadar

yaşatacak.

Onu sevdim birdenbire. Ona sınırsız bir saygı duydum. Yıllarca beraber düşünmüş, yan yana dövüşmüş,

bir ağızdan şarkı söylemiş gibiydim onunla.

Odanın ortasında bir masa vardı. Onun oturduğu iskemleyi çektim, onun abanoz dirseklerini dayadığı

masaya dirseklerimi dayadım.

Habeşistan bir yarı müstemleke. O, bu yarı müstemlekenin müstemlekesi Galla'dan bir zenci. Ben, kara

gömlek giymiş bir emperyalizmin ak derili yerli kölesi.

Anamın yüzünü görmedim. Beni doğururken ölmüş. Bu zenci delikanlının yüzünü bilmiyorum. O bu

kapıdan ölüme götürülmüş. Ben bu kapıdan içeri girdim. Birdenbire anladım ki o, bana anam kadar yakındır.

Yakınlık duygusu öyle bir nesne ki, insan kendine yakın bulduğu insandan kalmış elle tutulur, gözle

görülür bir hatırayı elle tutmak, gözle görmek istiyor.

şimdi bu kadar yakınımda, böyle yanı başımda görünmez ellerinin havada görünmez yapraklar gibi

kımıldandığını duyduğum adamdan, gözle görülür, elle tutulur bir şeyler kalmış olacaktır diye düşündüm.

Karyolanın başucunda bir küçük komodin vardı. Kalktım, alt kapağını açtım: boş. Üst gözünü açtım,

çekmecenin içi eski gazete kâatlarıyla döşeli. En açıkgoz baskınlarda, araştırmalarda bile, en umulmadık

yerlerde, en çok ele geçirilmek istenen bir şey kalır.

Çekmeceye döşenmiş gazeteleri kaldırdım. En açıkgoz baskınlarda, en umulmadık yerde unutulmuş şeyi

buldum. Bu, Habeş diliyle yazılmış bir karalamalar tomarıydı. Gallalı zenci delikanlının karısına yazdığı, fakat

gönderdiğini sanmadığım, mektupların karalamaları.

Önümde, Gallalı zencinin, TARANTA - BABU adındaki karısına yazdığı mektupları, dirseğim onun

abanoz dirseklerinin dayandığı masaya dayalı, okuyorum. Mektuplardan bazıları eksik. Ara yerden kâatlar

kaybolmuş.

Son mektubu bitirdiğim vakit dışarda gün ağarıyordu. Tepemde sallanan elektrik ampulünün yaldızlı ışığı, kanı çekilmiş gibi boyasını kaybetti. Lambayı söndürdüm. Üç gün üç gece durup dinlenmeksizin yol yürümüş gibi yorgundum. Yatağa, onun yatağı üstüne attım kendimi. Ellerimde onun Taranta - Babu'ya yazıp göndermediği mektupların karalamaları, dazlak kafam onun kıvrırcık kara saçlı başının yanında, uyudum. Mektubum bitiyor. Sana gönderdiğim pakette TARANTA - BABU'ya yazılan mektup karalamalarının kendileriyle, benim yaptığım çevirmeler var. Bunları burada basmak, yaymak mümkün değil. Sen orada neşredersin. Bunların matbaa harfleriyle basılmış, biçime sokulmuş, kitaplaştırılmış örneklerinden bir tanesini olsun, ne o, ne Taranta - Babu görecek, ne de ben göreceğim. O, kurşuna dizildi. Taranta - Babu'nun olduğu yere, gökte kanlı bir haç gibi uçan ölüm kuşları gidebilir, fakat posta uğramaz. Bana gelince, ben yeryüzünün dört bucağına, akla gelen bütün yollarla bağlanmış bir ülkede yaşıyorum. Fakat hiçbir italyan posta vapuru, bir tek italyan posta tayyaresi ve hiçbir Avrupa tireni TARANTA - BABU'ya yazılan mektupları bir daha italya'ya sokamazlar.

Kendi ülkesinde kendi dilini istediği gibi kullanamadığı için, Asya ve Afrika dillerine merak saran italyalı arkadaştan aldığım mektup bu kadardır. Paketten, Taranta - Babu'ya yazılan mektuplar çıktı. Asılları bendedir. Çevrimlerini, italyan arkadaşın yaptığı bazı notlarla beraber oldukları gibi neşrediyorum.

TARANTA - BABU'YA
BİRİNCİ MEKTUP

Babasının yirmi beşinci kızı
benim üçüncü karım,
gözlerim, dudaklarım
TARANTA - BABU.
Sana bu
mektubu
içine yüreğimden başka bir şey komadan
yolluyorum
Roma'dan.
Bana darılma sakın
şehirlerin şehrinden sana gönderecek
kendi yüreğimden daha akla yakın
bir hediye
bulamadım
diye.

TARANTA - BABU;
onuncu gecemdir ki bu
başımı gümüş yaldızlı kitaplara sokuyorum
okuyorum

doğuşunu
Roma'nın.
Önde sıska dişi bir kurt
arkada tombul ve çıplak
REMÜS'le ROMİLÜS
dolaşıyorlar içinde odamın.

Ağlama TARANTA - BABU..
Bu ROMİLÜS
UAL - UAL çarşısında
güpegündüz
senin o incir memeli kız kardeşini
altına alan
mavi boncuk tüccarı Sinyor ROMİLÜS
değil
ilk Romalı, kral ROMİLÜS...

NOT:
Birinci mektubun burasında bir
atlayış var. Belki ara yerden bir
kâat kaybolmuş. Fakat aşağıdaki
satırlarla ilk Romalı Kral Romilüs'ü
Taranta - Babu'ya anlatmak iste-
diği belli :

Dalgalar
birbirlerini devire devire,
Dalgalar
döverdi Korsika kıyılarını
haykırdıkça açık denizlere
Antium yamaçlarından, o...
Ve yıldırımları tutup saçlarından, o,
çalardı yere
ne zaman
göçe kaldırsa elini.
Sanki babası boksör Karnera'ydı,
anası başbakan Mussolini.

NOT:
Mektubun buradan aşağısı yine
eksik. Fakat anlaşılıyor ki, Romi-
lüs'ün tarifinden sonra Taranta -
Babu'ya Roma'nın kuruluş efsa-
nesi anlatılıyor.

REMÜS ve ROMİLÜS...
İkizleri Silvia'nın...
Venüs'ünün torunları...
Bakılmadan
gözlerinin
yaşına,
karanlık bir gece, bir dağ başına
fırlatıp
attılar onları..
Ne
alınlarında defne,
ne bacaklarında donları...

Ve daha o zaman
Habeşistan'a yeşil boya
vurulmadığı için
ve BANKA di ROMA
daha kurulmadığı için,
ROMİLÜS'le REMÜS
bir sabah erken
dağda düşünürlerken:
«Şimdi biz
ne hallederiz,
diye, burada?»

Rastladılar yavrulu bir dişi kurda.
Yavruları vurdular.
Ana kurdun sütüyle
karınlarını bir temiz doyurdular.
Sonra gidip
Roma'yı kurdular.
Kurdular ama
iki adama
dar geldi Roma.
Ve bir akşam
bilmeden geçti diye
şehrin sınır taşını,
çekince kopardı ROMİLÜS
kardeşi REMÜS'ün başını...

İşte böyle TARANTA - BABU..
Gümüş yaldızlı kitaplarda yazılı bu:
temelinde Roma'nın
dişi kurt sütüyle dolu kovalar
ve bir avuç kardeş kanı var...

TARANTA - BABU'YA
İKİNCİ MEKTUP

Boynunda mavi maymun dişinden
üç dizi gerdanlık taşıyan,
kırmızı tüylü bir kuş gibi göğün altında
ve bir akarsu gibi yerin üstünde yaşıyan,
sözleri sözlerimin
gözleri gözlerimin bakır aynası,
üçüncü kızımın
ve beşinci oğlumun anası
TARANTA - BABU!..
Aylardır
kalmadı çalmadığım kapı.
Sokak sokak
yapı yapı
adım adım
Roma'da
Roma'yı aradım!..
Burda artık
büyük ustalar mermeri ipekli bir kumaş gibi
kesmiyor;
Floransa'dan rüzgâr esmiyor!.
Ne Dante Aligeri'den şarkılar,
ne Beatrice'nin nakışlı yüzü var,
ne Leonardo da Vinci'nin öpülesi eli!..

Mikel Ancelo
müzelerde prangalı bir kürek mahkûmudur.
Ve sapsarı boynundan
bir katedral duvarına asmışlar Rafael'i!
Roma'nın büyük
Roma'nın geniş caddelerinde bugün;
dayamış sırtını beton-arme bankalara,
çifte başlı bir balta gibi duran
yalnız bir kara
yalnız bir kanlı gölge var:
Her adımında bir
esir
başı vuran,
her adımında bir mezar
açılıp
geçen
SEZAR!..

Roma!
Kovadis Roma?
diye sorma!
Bizim oraların güneşi gibi aydın
ve ortada bu!
Sus TARANTA - BABU!
Sevgiyle
saygıyla,
gülerek
haykırarak
sus!..
Dinle bak:
zincirlerini kırıyor
Roma'nın varoşlarında SPARTAKUS!..

TARANTA - BABU'YA
ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Papa XI'inci Pi'yi gördüm Taranta - Babu;
bizim kabilenin
büyük sihirbazı neyse
burada o da, bu..
Yalnız,
bizim sihirbaz,
üç başlı mavi şeytanı
Harar dağları ardına kovmak için
para almaz.
Kurbanlık yaban eşekleriyle
yılta iki yük fildişi yığını
kapatır onun
bütçe açığını.
Oysaki, Sa sentete
Papa
bütçesini yaban eşekleriyle kapa-
-tamaz..
Adamcağızın
kara cübbeleri altın işleme haçlı elçileri
ve kısa donları ponponlu askerleri var.
O, onların
onlar onun
eline bakıyorlar.

Papa XI'inci Pi'yi gördüm Taranta - Babu!
Korporatif bir heyecanla dudaklarını satan
ve yarım lirete yarım saat yatan
cennet İtalya'nın hür vatandaşlarından bir kadın,
Papa bağışlasın diye günahını etin
yarısını verip yarım liretin
satın almış da bir resmini hazretin
başucunda asmıştı bir yere.

Baktım:

ne Azizlerden Jorj'a benziyor
ne Sen Piyer'e.

Onların altın gözlükleri yok
taranmamış

yağlı uzun sakalları vardı...

Bunun

taranmamış yağlı uzun

sakalı yok,

fakat altın gözlükleri var.

Papa XI'inci Pi'yi gördüm TARANTA - BABU!

XI'inci Pi

yumuşak tüylü kara koyunlar otlatan

bir çoban

gibi

taçlı ve taçsız kralların otlağında

ruhları otlatıyor.

XI'inci Pi

ki

bir ahırda babasız doğanın vekilidir,

Meryem'e yakın olmak için

nefsi nefisine edip işkence

her gece

mermer sütunlu bir sarayda yatıyor.

TARANTA - BABU'YA

DÖRDÜNCÜ MEKTUP

İtalya'nın

nakışlarında güneşler oynaşan ipekli şalları,

Pompei yollarında kara katırlarının nalları,

boyalı kutusunda Verdi'nin yüreği atan

laternası

ve âlâ düdük makarnası

kadar

faşizmi de meşhuruurdu

Taranta - Babu.

İtalya'da faşizm

Emilialı büyük toprak kontlarının asâlarından

ve Romalı bankerlerin demir kasalarından

geçip

İL DUÇE'nin dazlak kafasında dank demiş

bir nuuurdur

Taranta - Babu..

Bu

nur

yarın

inecektir üstüne

Habeş ovalarında mezarların.

TARANTA - BABU'YA
BEŞİNCİ MEKTUP

Görmek
işitmek
duymak
düşünmek
ve konuşmak
koşmak alabildiğine
başı dolu
başı boş
koş-
-mak...
Hehehey TARANTA - BABU
hehehey
yaşamak ne güzel şey
anasını sattığının
yaşamak ne güzel şey..
Düşün beni
kollarım, senin üç çocuk doğurmuş
geniş kalçalarındayken...
Düşün sıcak...
Düşün kara bir taşa damlıyan
çırılçıplak
bir su sesini...
istediğin yemişin
rengini, etini, adını düşün...
Gözdeki tadını düşün
kıpkırmızı güneşin
yemyeşil otun
ve koskocaman
masmavi bir çiçek gibi açan
ay ışığının...
Düşün TARANTA - BABU!
insanoğlunun yüreği
kafası
kolu
yedi kat yerin altından
çekip çıkarıp
öyle ateş gözlü çelik allahlar yaratmış ki
kara toprağı bir yumrukta yere serebilir,
yilda bir veren nar
bin verebilir.
Ve dünya öyle büyük,
öyle güzel
öyle sonsuz ki deniz kıyıları
her gece hepimiz
yan yana uzanıp yaldızlı kumlara
yıldızlı suların
türküsünü dinleyebiliriz...

Yaşamak ne güzel şey
TARANTA - BABU
yaşamak ne güzel şey...
Anlıyarak bir usta kitap gibi
bir sevda şarkısı gibi duyup
bir çocuk gibi şaşarak
YAŞAMAK...

Yaşamak:
birer birer
ve hep beraber
ipekli bir kumaş dokur gibi...
Hep bir ağızdan
sevinçli bir destan
okur gibi
YAŞAMAK..

.
.

YAŞAMAK..
Ne acayip iştir ki
bu ne mene gidiştir ki TARANTA - BABU
bugün bu
«bu inanılmıyacak kadar güzel»
bu anlatılamıyacak kadar sevinçli şey:
böyle zor
bu kadar
dar
böyle kanlı
bu denli kepeze...

TARANTA - BABU'YA
ALTINCI MEKTUP

Buranın yazıcıları üçe bölünmüş TARANTA - BABU.
Bir çeşitleri var: yalnız iç gömleğine değil, ipekli bir mendile benzeyen
yüreğinin kenarına da altı dişli taç
işleten Danunçio gibi; zıdır Marinetti ve dinamitçi Nobel'in mükâfatıyla il
Duçe'nin yumruğundan gayri her
şeyden kuşkulanan Pirandello gibi.
Bunlar, faşist edebiyatının dâhileri soyundan TARANTA - BABU.
Bunlar, allahlar gibi konuşur, anlaşılmalıyacak kadar karanlıklarla dolu,
ulaşılmalıyacak kadar yüksek ve
dibi bulunamıyacak kadar derin yazarlar. Fakat yine bunların senin gibi
karınları ağrır. Benim gibi karınları
acıdır. Yaşayışları, ya Milanolu bir yünlü kumaşlar fabrikatörününki gibidir, ya
geniş topraklarında traktör
işleten eski bir prens hanedanının reisi gibi.
Bunlar, faşist edebiyatının dâhileri soyundandırılar TARANTA - BABU.
Ve bunlar, bizim oralardaki altın külçelerinin kara toprağın altından güneş
parçalar gibi çıkartılıp Banka
Komerçiale'nin çelik depolarına getirilmesi için; harbin yaratıcı dinamik bir
kuvvet; sapsarı bir çölde
boynunun damarı kesilerek ölmenin, İtalya'nın Akdeniz suyu gibi masmavi göğünün
altında ebediyen yaşamak
demek olduğunu edebiyatlaştırmışlardır.
Ben, üç nehirle ayrılmış üç toprak parçası gibi üçe bölünen İtalyan
yazıcılarının bu dâhiler soyuyla yalnız
kitaplarının satırlarında konuştum ve yüzlerini, yalnız gazetelere basılan
rötuşlu fotoğraflarından tanırım.
İtalyan yazıcılar dünyasının ikinci çeşidine gelince, bunlardan bir iki örnek
karşılıklı oturup
konuşmuşumdur. Ve benim Afrika gecesinin ılıkliğini taşıyan ellerim, onların,
pırıltısı yaldızlı Meryem Ana
tasvirleri önüne dikilen ince mumlar gibi sarı ve soğuk parmaklarına dokundu.

Hele içlerinde bir tanesi vardı

ki, TARANTA - BABU, gözleri, bir yaz günü güneşin ışıltısına ve sıcaklığına dayanamayıp kudurduktan sonra, sıra dağlardaki küçük mağaranın ıslak karanlığında ölen köpeğin, gözlerine benzerdi.

Bu, bir şairdi, bir romancıydı, bir mütefekkindi Taranta - Babu. Fakat her şeyden önce, zavallı bir kokainomandı. Onunla arkadaşlarına yarı lokanta ve yarı meyhanemsi bir yerde rastlıyordum. Başıra çağıra konuşurlardı. Kavga ederlerdi. Hattâ bir gece, «İSA mı daha mistiktir? Konfüçyus mu daha mistik?» diye aralarında çıkan bir yüksek, bir derin, bir ilmî münakaşada, bir genç, benimkinin kafasında bir şarap şişesi kırdıydı.

Faşist miydi? Tam değil. Demokrat mıydı? Tam değil. Tam değil. Kafası da, kokainle harap olmuş

uzviyeti gibi yarımdı. Onda tam olan bir şey vardı TARANTA - BABU, şaşkın zavallı ve kökü kurumuş bir

ağaç gibi, mütereddî bir insan soyunun örneği olması. Faşizme düşman geçinmiş.

Sonra günün birinde el

altından mahalle faşyosuna istida vermek istediği duyuldu.

Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum. Fakat kendini dünyanın mihveri sanan bir deli her şey yapabilir.

Ve o böyle bir deliydi.

İtalyan faşizminin bu ikinci çeşit yazıcılarının ne yazdıklarını sana anlatabilmek için, onun bir şiirini buraya geçiriyorum.

Bu şiir, o yarı lokanta yarı meyhanemsi yerdeki toplantılardan birinde okundu. O gece hepsi ordaydılar.

Yaşlı bir romancının şerefine bir ziyafet veriliyordu. Benimki birdenbire ayağa kalktı. Sarhoştı. Ağzının açılıp

kapanışlarını bile kullanamıyordu. Ortaya doğru bir iki adım attı:

Size, dedi, son kitabımdan, aklıma şöyle geliveren bir yazımı okuyacağım.

Ve elleriyle havada geniş çizgiler çizerek şu şiiri okumağa başladı:

KÖR OLMAK..

Kör olmak ne iyi şeydir,

ne güzeldir sevmek karanlığı.

Ne yalın bir kılıç gibi bir ışıık

ne renklerin ağırlığı

ve ne şekillerin kalabalığı..

Ne güzeldir sevmek karanlığı..

Kör olmak ne iyi şeydir.

Kapalı gözleriniz

çevrili içinize,

kıyısında oturup bakarsınız

içinizde dalgalanan denize.

Kapalı gözleriniz çevrili içinize..

Kör olmak ne iyi şeydir.

Körlerdir ki yalnız

kendi yürekleriyle baş başa kalırlar.

Ne kimseye kendi gözlerinden verirler

ne kimsenin gözlerinden alırlar.

Körlerdir ki yalnız

kendi yürekleriyle baş başa kalırlar.

Ne güzeldir sevmek karanlığı.

Karanlık allah gibidir ve tek başınadır.

Karanlık ölüm gibidir
rengi yok
ahengi yok
dengi yoktur karanlığın.

Dağıtın yanınızdan sopalarınızla
karanlığın peygamberleri, körler,
kalabalığı..
Kör olmak ne iyi şeydir
ve ne güzeldir sevmek karanlığı..

Şiir bitti. Alkışladılar. O, saatlerce çalışıp beyaz bir duvarı renkli
resimlerle doldurmuş bir nakkaş
yorgunluğuyla, sallanarak yerine döndü. Tam benim yanımdaki masada, şerefine
ziyafet verilen yaşlı
romancıyla modellerini baştan çıkarmaktan resim yapmağa vakit bulamıyan bir
ressam oturuyordu. Ressam,
şiir biter bitmez, romancının kulağına eğildi, alaycı bir sesle:
Nasıl buldunuz? dedi. Onun, bu şiiri bir Fransız şairinden aşırıldığını
söylüyorlar.
Romancı birdenbire cevap vermedi, düşündü. Sonra:
Bu şiiri okuyan delikanlı sizin en yakın dostunuzmuş, diye duydum, dedi.
Ressam güldü:
Dostluk, diye cevap verdi, kabzasına birbirine düşman iki elin yapıştığı bir
bıçağa benzer.
Ne yalan söylüyeyim, Taranta - Babu, ben, bu dostluk tarifini anlamadım. Bu,
yalnız Faşist İtalya'da mı
böyledir, yoksa bütün Avrupa...

NOT:

Altıncı mektuptan elime geçen
karalamalar burada bitiyor.
Mektubun yarım kaldığı belli.
Habeş delikanlının, üçüncü
çeşit İtalyan yazıcılarını nasıl
tarif ettiğini anlamak için
İtalyancayı baştan başa unutup
yeniden öğrenmeğe razıyım.

TARANTA - BABU'YA
YEDİNCİ MEKTUP

Bilirim
beş altıyı geçmez
senin kafanın raflarında dizili
kapalı şişeler gibi sorgular...
Sen ki kapkara cahilsin
herhangi bir
hukuku düvel profesörü kadar..
Buna rağmen
sana sorsam
desem ki ben:
«Keçilerimizin
kıvrıcık uzun
tüyleri dökülüp,
iki başlı memelerinden
iki kol ıslık gibi akan
sütleri kesilirse;

ve portakallarımız,
sönen birer güneş yavrusu gibi dallarında kuruyup,
kemik ayaklarıyla kıtlık,
yerli bir kral gibi geçerse toprağımızdan,
sen ne yaparsın?»
Bana dersin ki sen:
«İlk ışıklarla ağarmağa başlıyan
yıldızlı bir gece gibi
damla damla kaybederim boyamı,
damla damla solarım...»
Bana dersin ki sen:
«Bir Afrika kadınına bu sorulur mu hiç?
Kıtlık ölümdür bizim için
bolluk sevinç...»

Fakat ne hikmettir ki TARANTA - BABU
büsbütün tersine burda bu!.
Bir öyle şaşılması
dünya ki burası,
bollukla ölüyor,
kıtlıkla yaşıyor.
Varoşlarda hasta, aç kurtlar gibi
insanlar dolaşıyor
ambarlar kilitli
ambarlar buğdayla dolu..
Tezgâhlar
ipekli kumaşla dokuyabilir
topraktan güneşe kadar giden yolu.
insanlar yalnayak
insanlar çıplak...
Bir öyle şaşılması
dünya ki burası,
balıklar kahve içerken
çocuklar süt bulamıyor.
insanları sözle besliyorlar,
domuzları patatesle...

TARANTA - BABU'YA
SEKİZİNCİ MEKTUP

Mussolini çok konuşuyor TARANTA - BABU!
Tek başına
yapayalnız
karanlıklara
bırakılmış bir çocuk gibi
bağıra bağıra
kendi sesiyle uyanarak,
korkuyla tutuşup
korkuyla yanarak
durup dinlenmeden konuşuyor.
Mussolini çok konuşuyor TARANTA - BABU
çok korktuğu için
çok konuşuyor!.

TARANTA - BABU'YA
DOKUZUNCU MEKTUP

NOT:

Bu dokuzuncu mektubun başında
bir radyo makinasının fotoğrafı
vardı.

Bugün aklıma
yazısız ve çizgisiz
bir resim geldi, Taranta - Babu!
Ve benim, birdenbire
yüzünü değil,
gözünü değil,
senin sesini göresim geldi, Taranta - Babu;
«Mavi Nil» gibi serin,
yaralı bir kaplan gözü gibi derin
sesini senin!

NOT:

Bu dokuzuncu mektubun burasına
bir gazeteden kesilmiş şöyle bir
haber iliştirilmişti:

MARKONİ, İL DUÇE'NİN

SADIK NEFERİ...

Markoni, gazetecilere. «Ben şefim Mussolini'nin
emrine amadeyim,» demiştir. Markoni, ilk tecrübeleri
muvaffakiyetle neticelenen, Habeşistan'da
tatbik edilecek olan bir ölüm ışıǵı
bulmuştur. Bu ışıık....

Havalara sesleri
başı boş
mavi kanatlı kuşlar gibi salan
ve havalardan en güzel şarkıları
olgun yemişler gibi toplıyan elleri, ONUN,
yaparak
kulluǵunu kara gömlekli Benito'nun,
boyanacak dirseklerine kadar
kardeşlerimin kanıyla.
Ve Habeş ovalarında öldürecek
büyük bilgin Markoni'yi,
Banka Komerçiale'de aksiyoner
mülti milyoner
Kont Markoni.

TARANTA - BABU'YA

ONUNCU MEKTUP

NOT:

Bu onuncu mektubun başına,
yine gazetelerden kesilmiş
şöyle bir telgraf haberi iliş-
tirilmişti.

.....İtalyan kuvvetlerinin Habeşistan'da
harekete geçmeleri için yağmur mevsiminin

bitmesi ve baharın gelmesi bekleniyor...

Ne tuhaf şey Taranta - Babu;
bizi kendi topraklarımızda öldürmek için
kendi topraklarımızın
baharını bekliyorlar.
Ne tuhaf şey Taranta - Babu;
belki bu yıl Afrika'da
yağmurların dinişi,
renklerin, kokuların
gökten yere bir şarkı gibi inişi
ve güneşin altında ıslak toprağımızın
derisi tunç yaldızlı Gallalı bir kadın gibi gerinişi,
bize senin
memelerin
gibi tatlı yemişlerle beraber
ölümü getirecek.
Ne tuhaf şey Taranta - Babu!
Kapımızdan içeri ölüm
kolonyal şapkasına
bir bahar çiçeği takıp girecek...

TARANTA - BABU'YA
ON BİRİNCİ MEKTUP

Bu gece
il Duçe
binerek bir kır ata
aedromda söyledi söylev
500 pilota..
Söylevi bitti.
Onlar yarın
Afrika'ya gidecekler;
O bu gece
sarayında salçalı makarna yemeğe gitti..

TARANTA - BABU'YA
ON İKİNCİ MEKTUP

Geliyorlar Taranta - Babu,
seni öldürmeğe geliyorlar.
Karnını deşip
barsaklarının
kumun üstünde aç yılanlar gibi kıvrandıklarını
görmeğe geliyorlar.
Seni öldürmeğe geliyorlar Taranta - Babu,
seni
ve keçilerini.
Oysaki, ne onlar seni tanır
ne onları sen..
Ve ne keçilerin atlamıştır
onların çitlerinden.

Geliyorlar Taranta - Babu.
Kimi Napoli'den
Tirol'den kimi.

Kimi doyulmamış bir bakıştan
yumuşak
ve sıcak
bir elden kimi...
Onları ordu ordu
tabur tabur
bölük bölük
fakat teker teker
düşüne götürür gibi
üç denizden aşırıp
ölüme getirdi gemiler..

Geliyorlar Taranta - Babu,
geliyorlar içinden bir yangın alevinin.
Ve bayraklarını dikip
samandan damına
senin toprak evinin,
gelenler
geri dönseler bile eğer,
kanlı kesik sağ kolunu Somali'de bırakan
Torinolu tornacı artık
çelik çubukları ipek gibi öremeyecek...
Ve kör gözleriyle bir daha
Sicilyalı balıkçı
denizlerin ışıltısını göremeyecek.

Geliyorlar Taranta - Babu.
Bu ölmeğe ve öldürmeğe gönderilenler
kanlı sargılarına birer birer
teneke haçlar takıp döndükleri gün,
büyük ve âdil Roma'da
hisse senetleriyle aksiyonlar yükselecek,
ve gidenlerin ardından
yeni efendilerimiz
ölülerimizi soymağa gelecek..

TARANTA - BABU'YA
SON MEKTUP

Taranta - Babu'm!
Bu belki sana son mektubumdur. Belki birbirimizi bir daha görmeyeceğiz. Belki
ilkönce beni kurşuna
dizen namlular, sonra gelip senin memelerinde kırmızı delikler açacak.
Sana bu son mektubumda İtalya gazetelerinden kestiğim bir iki yazıyla, bir
Avrupa gazetesinden
çıkardığım iki istatistiği yolluyorum. Birbiri ardına dizilmiş sözlerle, alt
alta konmuş sayıların kavgasını
göstermek istedim sana.
Sayılar mektubumun sonundadır, sözlerden başlıyorum işte:

Danunçio'nun şövalye Claudio
Pozzi'ye yazdığı mektuptan:

Mio caro amico,
O ender incelikleri aldım. Dehşetli bir nevralljiden muztaribim, fakat seni Pak
yortusundan önce
göreceğimi sanıyorum.. Her vakitki gibi, gayet hafif mendilleri tercih
etmekteyim, sen beni baştan
çıkarıyorsun. Sana pembe trikoları geri gönderiyorum, bu tiksindiğim bir

pederast renktir. Benim için her
vakit kurşunî, fildişi beyazı, bellisiz mavi..

Muharebenin kosmik zarureti

..... 26 yıldan beri muharebenin décongestionante, sıhhî ve tahrik edici
değerini ilan etmekteyiz.
Muharebe kosmik bir zarurettir ve insanın bedenini gençleştirir, ruhunu tasfiye
eder.
Marinetti'nin
beyannamesinden

Geçen muharebede kör olanlar

Geçen muharebede kör olanlar bile bugün işe yarıyabilirler. Aeroplanlara karşı
kurulacak olan
bataryaların dinleyici postalarında körlerin karanlıklara gömülü gözleri,
kulaklarının duygusuyla ışığa
kavuşmuş olacaktır.
Corriere della
Sera'dan

Geri dönemeyiz

Artık dönemeyiz. Afrika'daki 200.000 İtalyan tüfeği kendiliğinden ateş
edecektir.
Duçe'nin Daily Mail gazetesi muharririne

verdiği mülâkattan

Kara gömleklilerin evamiri aşeresi

Muharebeye giden karagömleklilere şu yeni evamiri aşere büyük bir törenle tebliğ
edilmiştir:
Vatan sınırlarının ötesinde silâhlı karagömleklilerin ilerleyişi, beşerî
adaletin yerine getirilmesi ve
medeniyetin zaferi demektir.
Kim ki, adaletin ve medeniyetin yolunda yürümek ister, hayatını fedaya hazır
olmalıdır.
Harbin tehlikesi içinde bu fedakârlık, düşmanın tam ezilişine imana
bağlıdır.
Muharebede değer ortaya çıkar, fakat bu kâfi değildir, bu değer bekleyişin
azabında da tezahür
etmesi gerektir.
İnan, itaat et, dövüş.. İnan; çünkü bilirsin ki, Duçe daima haklıdır; itaat
et; çünkü bilirsin ki, her emir
ondan gelir; dövüş; çünkü bilirsin ki, onun kumandası altındaki her kavga bir
zaferdir.
Hiçbir düşman sizi gafil avlıyamaz, çünkü karagömleklilerin karanlıkları
gören gözleri vardır.
Hiçbir düşman karagömleklilerin maddî sıkıntılarından istifadeye kalkışamaz,
çünkü onların,
maddeyi yenen demirden ruhları vardır.
Kim ki, silâhlarına karşı kıskanç bir itina göstermez, kim ki, kurşunlarını
kaybeder, kim ki,
susuzluğun ilk işaretiyle matarasına sarılır, bir karagömlekli değil, hayata
uyamıyan bir zavallıdır.
Eğer bir kıt'a muharebe esnasında ana kuvvetlerle bağını kaybederse, emir
beklememelidir, emir
«İleri, daima ileri»dir.
Silâhların ilk patlayışında, karagömlekliler önlerinde Duçe'nin koskocaman

şeklini göreceklardır.

Onu, düşmanın gerisinde gökyüzüne çizilmiş görecekler: bir kahramanlık rüyasında bir dev hayaleti gibi..

Il Popola

d'Italia'dan

italya'da yövmiye

Bir İngiliz işçisinin aldığı orta yövmiye 100 olarak ele alınırsa :

Amerika'da	120
Kanada'da	100
İngiltere'de	100
İrlanda'da	80
Hollanda'da	72
Lehistan'da	50
İspanya'da	30
İtalya'da	29

İtalya'da işsizlik ve iflaslar

1929 Yılında	300.786	İşsiz	1.204	İflas
1930 Yılında	425.437	İşsiz	1.297	İflas
1931 Yılında	731.437	İşsiz	1.786	İflas
1932 Yılında	932.291	İşsiz	1.820	İflas

Bu sayılar on yıllık faşizmin bilançosudur, Taranta - Babu. Ondan sonraki yıllarda ne oldu? Bunun karşılığını, bizim topraklarda ölecek olan İtalyan delikanlıları verecek.

TEFTİŞ

Sayfada saygıyla göze çarpsın diye
komuşlar fotoğrafı baş köşeye.
İzmir'de, Kordon'da, Memetleri teftiş.
Vakit öğle, hava sıcak, gün uzun belli.
Önde Amerikan paşası kafayı dikmiş
ve sırmalı şapkasında eli
kasap bıçağı gibi parlıyor keskin, geniş
ve küfredip sesini duyuyorum
toprağıma tokat gibi inen adımlarının.
Türk paşası on beş adım geride.
Yüzünü göremiyorum, gölgeli.
Belki alışmış,
belki utanıyor, belki öfkeli.
Memetlere bakıyorum :
Dişleri kenetli, gözleri karanlık,
gözleri dikilmiş yere.
Sanıyorum yakındır, bir daha çıkmayacaklar
İzmir'de, Kordonboyu'nda böyle teftişlere...

1962

TRAFİK MEMURLARI

Trafik memurları dikilmiş durur
el kol kımıldar kaşlar çatık
sopalarının ucunda hürriyetimiz
trafik memurları dikilip duracak
sokaktakiler birbirlerini sevmeği öğreninceye kadar.

AÇLIK ORDUSU YÜRÜYORAÇLIK ORDUSU YÜRÜYOR
Açlık ordusu yürüyor
yürüyor ekmeğe doymak için
ete doymak için
kitaba doymak için
hürriyete doymak için.

Yürüyor köprüler geçerek kıldan ince kılıçtan keskin
yürüyor demir kapıları yırtıp kale duvarlarını yıkarak
yürüyor ayakları kan içinde.

Açlık ordusu yürüyor
adımları gök gürültüsü
türkülerini ateşten
bayrağında umut
umutların umudu bayrağında.

Açlık ordusu yürüyor
şehirleri omuzlarında taşıyıp
daracık sokakları karanlık evleriyle şehirleri
fabrika bacalarını
paydostan sonralarının tükenmez yorgunluğunu taşıyarak.

Açlık ordusu yürüyor
ayı ini köyleri ardınca çekip götürüp
ve topraksızlıktan ölenleri bu koskoca toprakta.

Açlık ordusu yürüyor
yürüyor ekmezsizleri ekmeğe doyurmak için
hürriyetsizleri hürriyete doyurmak için açlık ordusu yürüyor
yürüyor ayakları kan içinde.

9 Ağustos 1962

ASYA-AFRİKA YAZARLARINA
Kardeşlerim
bakmayın sarı saçlı olduğuma
ben Asyalıyım
bakmayın mavi gözlü olduğuma
ben Afrikalıyım
ağaçlar kendi dibine gölge vermez benim orda
sizin ordakiler gibi tıpkı
benim orda arslanın ağzındadır ekmek
ejderler yatar başında çeşmelerin
ve ölünür benim orda ellisine basılmadan
sizin ordaki gibi tıpkı
bakmayın sarı saçlı olduğuma
ben Asyalıyım
bakmayın mavi gözlü olduğuma
ben Afrikalıyım
okuyup yazma bilmez yüzde sekseni benimkilerin
şairler gezer ağızdan ağıza türküleşerek
şairler bayraklaşabilir benim orda

sizin ordaki gibi
kardeşlerim
sıska öküzün yanına koşulup şiirlerimiz
toprağı sürebilmeli
pirinç tarlalarında bataklığa girebilmeli
dizlerine kadar
bütün soruları sorabilmeli
bütün ışıkları derebilmeli
yol başlarında durabilmeli
kilometre taşları gibi şiirlerimiz
yaklaşan düşmanı herkesten önce görebilmeli
cengelde tamtamlara vurabilmeli
ve yeryüzünde tek esir yurt tek esir insan
gökyüzünde atomlu tek bulut kalmayıncaya kadar
malı mülkü aklı fikri canı neyi varsa verebilmeli
büyük hürriyete şiirlerimiz

22 Ocak 1962, Moskova

BAHRİ HAZER

Ufuklardan ufuklara
ordu ordu köpüklü mor dalgalar koşuyordu;
Hazer rüzgârların dilini konuşuyor balam,
konuşup coşuyordu!
Kim demiş "çört vazmi!"
Hazer ölü bir göle benzer!
Uçsuz bucaksız başı boş tuzlu bir sudur Hazer!
Hazerde dost gezer, e.....y!..
düşman gezer!

Dalga bir dağdır
kayık bir geyik!
Dalga bir kuyu
kayık bir kova!
Çıkıyor kayık
iniyor kayık,
devrilen
bir atın
sırtından inip,
şahlanan
bir ata
biniyor kayık!

Ve Türkmen kayıkçı
dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.
Başında kocaman kara bir papak;
bu papak değil:
tüylü bir koyunu karnından yarıp
geçirmiş başına!
Koyunun tüyleri düşmüş kaşına!

Çıkıyor kayık
iniyor kayık

Ve kayıkçı
"Türkmenistanlı bir Buda heykeli" gibi
dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş,
fakat, sanma ki Hazerin karşısında elpençe divan durmuş!
O da bir Buda heykelinin

tařtan sükûnu gibi kendinden emin
dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.

Bakmıyor
kayıđa
sarılan
sulara!
Bakmıyor
çatlayıp
yarılan
sulara!

Çıkıyor kayık
iniyor kayık,
devrilen
bir atın
sırtından inip
şahlanan
bir ata
biniyor kayık!

- Yaman esiyor be karayel yaman!
Sakın özünü Hazerin hilesinden aman!
Aman oyun oynamasın sana rüzgâr!

- Aldırma anam ne çıkar?
Ne çıkar
kudurtsun
karayel
suları,
Hazerde doğanın
Hazerdir mezarı!

Çıkıyor kayık
iniyor kayık
çıkıyor ka...
iniyor ka...
Çık...
in...
Çık...

(1928)

BAYRAMOĐLU
Mahpusanedeyim.
Mahpusanede kalbimin
kanayan çıplak ayakları
ne zaman çok uzun bulsa yolunu,
hatırlarım bilmem neden
Azeri yoldařım Bayram Oğlunu:
Baki.
Gece saat iki
sularında ..
Karaşehrin kara damlarında yatanlar
görüyor kanlı renklerin nescini uykularında ..
Yıldızların altında kara petrol burguları
hışırdıyor servilikler gibi derinden

yüreğinden.
Bakıyor uykulu sarı gözler
kara topraktaki yağlı petrol birikintilerinden.
Gök kara,
yıldızlar sarı.
Tek katlı,
düz damlı dört köşe tas dükkanların
kapalı kara kapıları.
Karaşehrin kara damlarında yatanlar
görüyor kanlı renklerin nescini uykularında.
Baki.
Gece saat iki
sularında
Taşlarda yuvarlanan
nal ve tekerlek sesleri.
Seslerde seslenen sesler ..
işte bir fayton geçiyor
geçmede
geçti:
son evlerin yakınından
uzağından
ırağından..
Kara bir lanettir ki bu,
kopmuş geliyor gecenin dudağından...
Bu faytonun fenerinde dehşeti var:
hançerle oyulmuş
kor
ve derin
gözlerin..
Taşlarda yuvarlanan
nal ve tekerlek sesleri
Gittikçe uzaklaşan,
gittikçe alçalan sesler...
Ortada demiryolu,
sağ yanda Karaşehir;
solda fabrikaların
duvarları yükselir.
Karşıdan fayton gelir.
içinde Bayram Oğlu.
Bağlanmış kolu
Bayram Oğlunun..
Karşıdan fayton gelir
içinde
Bayram Oğlu.
Jandarma sağı,
Jandarma solu
Bayram Oğlunun...
Kolunu bağlamışlar
kanadı kırık değil ..
Gözünde toplanan
hıçkırık değil...
Gözleri ışık dolu
Bayram Oğlunun.
Karşıdan fayton gelir,
içinde
Bayram Oğlu.
Ölümdür yolu
Bayram Oğlunun
Bayram
Oğlunun..."

KALBİMİ BUNALTAN BU DÖRT DUVAR MI?
ÖLÜMDEN ÖTEYE KÖY VAR MI???

(1927)

BEN SENDEN ÖNCE ÖLMEK İSTERİM

Ben

senden önce ölmek isterim.

Gidenin arkasından gelen

gideni bulacak mı zannediyorsun?

Ben zannetmiyorum bunu.

iyisi mi,

beni yaktırırsın,

odanda ocağın

üstüne korsun

içinde bir kavanozun.

Kavanoz camdan olsun,

şeffaf,

beyaz camdan olsun

ki içinde beni görebilesin

Fedakârlılığımı anlıyorsun :

vazgeçtim toprak olmaktan,

vazgeçtim çiçek olmaktan

senin yanında kalabilmek için.

Ve toz oluyorum

yaşıyorum yanında senin.

Sonra, sende ölünce

kavanozuma gelirsin.

Ve orada beraber yaşarız

külümün içinde külün

ta ki bir savruk gelin

yahut vefasız bir torun

bizi ordan atana kadar...

Ama

biz

o zamana kadar

o kadar karışacağız ki birbirimize,

atıldığımız çöplükte bile

zerrelerimiz

yan yana düşecek.

Toprağa beraber dalacağız.

Ve bir gün yabani bir çiçek

bu toprak parçasından nemlenip filizlenirse

sapında muhakkak iki çiçek açacak :

biri

sen

biri de

ben.

Ben

daha olumlu düşünüyorum

Ben daha bir çocuk doğuracağım

Hayat taşıyor içimden.

Kaynıyor kanım.

Yaşayacağım, ama çok, pek çok,

ama sen de beraber.

Ama ölüm de korkutmuyor beni.

Yalnız pek sevimsiz buluyorum

bizim cenaze şeklini.

Ben ölünceye kadar da

Bu düzelir herhalde.
Hapisten çıkmak ihtimalin var mı bugünlerde?
içimden bir şey :
belki diyor.

(18 şubat 1945)

BEŞ SATIRLA

Annelerin ninnilerinden
spikerin okuduğu habere kadar,
yürekte, kitapta ve sokakta yenebilmek yalanı,
anlamak, sevgilim, o, bir müthiş bahtiyarlık,
anlamak gideni ve gelmekte olanı.

1946

BEYAZIT MEYDANI'NDAKİ ÖLÜ
Bir ölü yatıyor
on dokuz yaşında bir delikanlı
gündüzleri güneşte
geceleri yıldızların altında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
ders kitabı bir elinde
bir elinde başlamadan biten rüyası
bin dokuz yüz altmış yılı Nisanında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
vurdular
kurşun yarası
kızıl karanfil gibi açmış alnında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatacak
toprağa şıp şıp damlayacak kanı
silâhlı milletin hürriyet türküleriyle gelip
zaptedene kadar
büyük meydanı.

Mayıs 1960

BİR ACAYİP DUYGU
«Mürdüm eriği
çiçek açmıştır.
İlkönce zerdali çiçek açar
mürdüm en sonra

Sevgilim,
çimenin üzerine
diz üstü oturalım
karşı-be-karşı.
Hava lezzetli ve aydınlık

fakat iyice ısınmadı daha —
çağlanın kabuğu
yemyeşil tüylüdür
henüz yumuşacık...
Bahtiyarız
yaşayabildiğimiz için.
Herhalde çoktan öldürülmüştük
sen Londra'da olsaydın
ben Tobruk'ta olsaydım, bir İngiliz şilebinde yahut...

Sevgilim,
ellerini koy dizlerine
bileklerin kalın ve beyaz
sol avucunu çevir :
gün ışığı avucunun içindedir
kayısı gibi...

Dünkü hava akınında ölenlerin
yüz kadarı beş yaşından aşağı,
yirmi dördü emzikte...

Sevgilim,
nar tanesinin rengine bayılırım
nar tanesi, nur tanesi
kavunda itri severim
mayhoşluğu erikte»

..... yağmurlu bir gün
yemişlerden ve senden uzak
daha bir tek ağaç bahar açmadı
kar yağması ihtimali bile var
Bursa cezaevinde
acayip bir duyguya kapılarak
ve kahredici bir öfke içinde
inadına yazıyorum bunları,
kendime ve sevgili insanlarıma inat.

7.2.1941

BİR AYRILIŞ HİKAYESİ
Erkek kadına dedi ki:
-Seni seviyorum,
ama nasıl,
avuçlarımda camdan bir şey gibi kalbimi sıkıp
parmaklarımı kanatarak
kırasına
çıldırasına...
Erkek kadına dedi ki:
-Seni seviyorum,
ama nasıl,
kilometrelerle derin, kilometrelerle dümdüz,
yüzde yüz, yüzde bin beş yüz,
yüzde hudutsuz kere yüz...
Kadın erkeğe dedi ki:
-Baktım
dudağımla, yüreğimle, kafamla;
severek, korkarak, eğilerek,
dudağına, yüreğine, kafana.
şimdi ne söylüyorsam

karanlıkta bir fısıltı gibi sen öğrettin bana..
Ve ben artık
biliyorum:
Toprağın -
yüzü güneşli bir ana gibi -
en son en güzel çocuğunu emzirdiğini..
Fakat neyleyim
saçlarım dolanmış
ölmekte olan parmaklarına
başımı kurtarmam kabil
değil!
Sen
yürümelisin,
yeni doğan çocuğun
gözlerine bakarak..
Sen
yürümelisin,
beni bırakarak...
Kadın sustu.
SARILDILAR
Bir kitap düştü yere...
Kapandı bir pencere...
AYRILDILAR...

BİR CEZAEVİNDE, TECRİTTEKİ ADAMIN MEKTUPLARI 1

Senin adını
kol saatımın kayışına tırnağımla kazıdım.
Malum ya, bulunduğum yerde
ne sapı sedefli bir çakı var,
(bizlere âlâtı-katıa verilmez),
ne de başı bulutlarda bir çınar.
Belki avluda bir ağaç bulunur ama
gökyüzünü başımın üstünde görmek
bana yasak...
Burası benden başka kaç insanın evidir?
Bilmiyorum.
Ben bir başıma onlardan uzağım,
hep birlikte onlar benden uzak.
Bana kendimden başkasıyla konuşmak
yasak.
Ben de kendi kendimle konuşuyorum.
Fakat çok can sıkıcı bulduğumdan sohbetimi
şarkı söylüyorum karıcığım.
Hem, ne dersin,
o berbat, ayarsız sesim
öyle bir dokunuyor ki içime
yüreğim parçalanıyor.
Ve tıpkı o eski
acıklı hikâyelerdeki
yalnayak, karlı yollara düşmüş, yetim bir çocuk gibi bu yürek,
mavi gözleri ıslak
kırmızı, küçücük burnunu çekerek
senin bağrına sokulmak istiyor.
Yüzümü kızartmıyor benim
onun bu an
böyle zayıf
böyle hodbin

böyle sadece insan
oluşu.

Belki bu hâlin
fizyolojik, psikolojik filân izahı vardır.
Belki de sebep buna
bana aylardır
kendi sesimden başka insan sesi duyurmayan
bu demirli pencere
bu toprak testi
bu dört duvardır...

Saat beş, karıcığım.
Dışarda susuzluğu
acayip fısıltısı
toprak damı
ve sonsuzluğun ortasında kımıldanmadan duran
bir sakat ve sıska atıyla,
yani, kederden çıldırtmak için içerdeki adamı
dışarda bütün ustalığı, bütün takım taklavatıyla
ağaçsız boşluğa kıpkızıl inmekte bir bozkır akşamı.

Bugün de apansız gece olacaktır.
Bir ı ışık dolaşacak yanında sakat, sıska atın.
Ve şimdi karşımda haşin bir erkek ölüsü gibi yatan
bu ümitsiz tabiatın
ağaçsız boşluğuna bir anda yıldızlar dolacaktır.
Yine o malum sonuna erdik demektir işin,
yani bugün de mükellef bir daüssıla için
yine her şey yerli yerinde işte, her şey tamam.
Ben,
ben içerdeki adam
yine mutad hünerimi göstereceğim
ve çocukluk günlerimin ince sazıyla
suzinâk makamından bir şarkı ağzıyla
yine billâhi kahredecek dil-i nâşâdımı
seni böyle uzak,
seni dumanlı, eğri bir aynadan seyreder gibi
kafamın içinde duymak...

2

Dışarda bahar geldi karıcığım, bahar.
Dışarda, bozkırın üstünde birdenbire
taze toprak kokusu, kuş sesleri ve saire...
Dışarda bahar geldi karıcığım, bahar,
dışarda bozkırın üstünde pırıltılar...
Ve içerde artık böcekleriyle canlanan kerevet,
suyu donmayan testi
ve sabahları çimentonun üstünde güneş...
Güneş,
artık o her gün öğle vaktine kadar,
bana yakın, benden uzak,
sönerek, ışıldayarak
yürür...
Ve gün ikindiye döner, gölgeler düşer duvarlara,
başlar tutuşmaya demirli pencerenin camı :
dışarda akşam olur,
bulutsuz bir bahar akşamı...
İşte içerde baharın en kötü saati budur asıl.
Velhasıl

o pul pul ısıltılı derisi, ateşten gözleriyle
bilhassa baharda ram eder kendine içerdeki adamı
hürriyet denen ifrit...
Bu bittecrübe sabit, karıcığım,
bittecrübe sabit...

3

Bugün pazar.
Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar.
Ve ben ömrümde ilk defa gökyüzünün bu kadar benden uzak
bu kadar mavi
bu kadar geniş olduğuna şaşarak
kımıldanmadan durdum.
Sonra saygıyla toprağa oturdum,
dayadım sırtımı duvara.
Bu anda ne düşmek dalgalara,
bu anda ne kavga, ne hürriyet, ne karım.
Toprak, güneş ve ben...
Bahtiyarım...

1938

BİR GEMİCİ TÜRKÜSÜBİR GEMİCİ TÜRKÜSÜ
Rüzgâr,
yıldızlar
ve su.
Bir Afrika rüyasının uykusu
düşmüş dalgalara.
Isıltılı, kara
bir yelken gibi ince
direğinde geminin.
Geçmekteyiz içinden
bir sayısız
bir uçsuz bucaksız yıldızlar âleminin.

Yıldızlar
rüzgâr
ve su.
Başüstünde bir gemici korusu
su gibi, rüzgâr gibi, yıldızlar gibi bir türkü söylüyor,
yıldızlar gibi
rüzgâr gibi
su gibi bir türkü.
Bu türkü diyor ki, «Korkumuz yok!
inmedi bir gün bile gözlerimize
bir kış akşamı gibi karanlığı korkunun.»
Bu türkü
diyor ki,
«Bir gülüşün ateşiyle yakmasını biliriz
ölümün önünde sigaramızı.»
Bu türkü
diyor ki,
«Çizmişiz rotamızı
dostların alkışlarıyla değil
gıcirtısıyla düşmanın
dişlerinin.»
Bu türkü diyor ki, «Dövüşmek..»
Bu türkü diyor ki, «Işıklı büyük

ışıklı geniş ve sınırsız bir limana
dümen suyumuzda sürüklemek denizi..»
Bu türkü diyor ki, «Yıldızlar
rüzgâr
ve su...»

Başüstünde bir gemici korusu
bir türkü söylüyor;
yıldızlar gibi
rüzgâr gibi,
su gibi bir türkü..

BİR HAZİN HÜRRİYETBİR HAZİN HÜRRİYET
Satarsın gözlerinin dikkatini, ellerinin nurunu, bir lokma bile tatmadan
yoğurursun
bütün nimetlerin hamurunu.
Büyük hürriyetinle çalışırsın el kapısında, ananı ağlatanı
Karun etmek hürriyetiyle hürsün!

Sen doğar doğmaz dikilirler tepene,
işler ömrün boyunca durup dinlenmeden yalan
değirmenleri,
büyük hürriyetinle parmağın şakağında düşünürsün vicdan
hürriyetiyle hürsün!

Başın ensenden kesik gibi düşük,
kolların iki yanında upuzun,
büyük hürriyetinle dolaşıp durursun,
işsiz kalmak hürriyetiyle hürsün!

En yakın insanınmış gibi verirsin memleketini, günün birinde, mesela,
Amerika'ya ciro ederler onu seni de büyük hürriyetinle beraber,
hava üssü olmak hürriyetiyle hürsün!

Yapışır yakana kopası elleri Valstrit'in, günün birinde, diyelim ki,
Kore'ye gönderilebilirsin, büyük hürriyetinle bir çukura
doldurulabilirsin, meçhul asker olmak hürriyetiyle hürsün!

Bir alet, bir sayı, bir vesile gibi değil insan gibi yaşamalıyız dersin,
büyük hürriyetinle basarlar kelepçeyi,
yakalanmak, hapse girmek, hatta asılmak hürriyetinle
hürsün

Ne demir, ne tahta, ne tül perde var hayatında, hürriyeti seçmene lüzum yok
hürsün.

Bu hürriyet hazin şey yıldızların altında.

1951

21-1-924
Lambayı yakma, bırak,
sarı bir insan başı
düşmesin pencereden kara.
Kar yağıyor
karanlıklara.
Kar yağıyor
ve ben hatırlıyorum.
Kar...

Üflenlen bir mum gibi söndü
koskocaman ışıklar..
Ve şehir
kör bir insan gibi kaldı
altında yağın karın.
Lambayı yakma, bırak!
Kalbe bir bıçak gibi giren hatıraların
dilsiz olduklarını anlıyorum.
Kar yağıyor
ve ben hatırlıyorum.